

บทที่ ๓

การกำหนดนโยบายเฉพาะที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการที่จะกำหนดแนวนโยบายเพื่อแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจะไ้ทราบถึงปัญหาของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เสียก่อน ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ ปัญหาทางการปกครอง ปัญหาทางการเมือง ปัญหาการรักษาความสงบเรียบร้อย ปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคม และแต่ละปัญหาก็ล้วนแต่เป็นเรื่องที่เรื้อรังมานาน ดังนั้นผู้เขียนจะไ้กล่าวถึงปัญหาดังกล่าวนี้เสียก่อน

๑. ปัญหาชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๑ ปัญหาทางการปกครอง

แม้ว่าประเทศไทยจะไ้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นเวลานานถึง ๔๐ กว่าปีแล้วก็ตาม ยังมีข้าราชการเป็นจำนวนมากที่มีจิตใจฝังอยู่ในระบบเจ้าขุนมูลนาย การปฏิบัติราชการและการวางตัวของข้าราชการจึงอยู่ในระบบเจ้าขุนมูลนาย ฉะนั้น สถานที่ราชการของรัฐบาลแทนที่จะเป็นสถานที่ที่บริการประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสที่จะมาติดต่อ กลับเป็นสถานที่ที่ทำให้ราษฎรไม่ยอมมาติดต่อ เว้นแต่จะเป็นกรณีจำเป็นจริง ๆ ยิ่งชาวไทยอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับข้าราชการผู้กั้นคนละภาษา ก็ยิ่งจะทำให้การติดต่อเป็นไปไ้ก็เพียงครั้งคราวเท่าที่จำเป็นจริง ๆ เช่น การจดทะเบียน การขออนุญาต การเสียภาษี ฯลฯ ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า หากไม่ทำจะมีความผิดเท่านั้นและเมื่อเสร็จกิจจึงกล่าวแล้วก็แล้วกันไป ความรู้สึกในศักดิ์ศรีและสิทธิของพลเมืองในฐานะเจ้าของประเทศก็ไม่มี

ความรู้สึกผูกพันกันในประเทศชาติเป็นส่วนรวมก็เกิดขึ้นได้ยาก^๑

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการ และเจ้าหน้าที่กับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง มิใช่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการอย่างในประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ แม้แต่ประชาชนเองก็มีความรู้สึกเช่นนั้นเหมือนกัน กล่าวคือ ข้าราชการมีความรู้สึกที่จะรับผิดชอบในการสนองตอบความต้องการของสังคมน้อย และในขณะเดียวกัน ประชาชนเองก็ไม่ใคร่เรียกร้องบริการจากข้าราชการมากนัก ทั้งสองฝ่ายยังไม่สำนึกในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย และคติทางการบริหารงานบุคคลในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า "ข้าราชการเป็นผู้รับใช้ประชาชน"^๒ ความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่แบบเจ้าขุนมูลนายนี้ ทำให้มีบุคคลบางกลุ่มบางพวก ได้ถือเป็นที่เหตุในการยุยงส่งเสริมปลุกปั่นให้ประชาชนมีใจออกห่างจากประเทศไทย โดยกล่าวหาว่า ไม่ได้รับความสะดวกและยุติธรรมจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลด้วยประการต่าง ๆ เสมอมา^๓

ขอกล่าวหาว่า เมื่อพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้ว จะพบว่า มีส่วนถูกต้องโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันและจงรักภักดีกับรัฐบาลแค่นั้นขึ้นอยู่กับ

^๑สมาน รั้งสิโยกฤษฏ์, การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๒๕๑๐. หน้า ๕๕.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖.

^๓คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการอบรมวิชาภาษา มลายู หน้าที่ ๑ - ๔, ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๘) หน้า ๔๐.

การกระทำของข้าราชการในสมัย^๕ สำหรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้สึกแบบนี้ สาเหตุสำคัญก็มาจากตัวข้าราชการเอง คือ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ถึงประชาชนอย่างแท้จริง บางคนอาจเนื่องจากการไม่เข้าใจนโยบาย ทำการกดขี่ข่มเหงประชาชน ขาดความยุติธรรม และทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความสำนึกในหน้าที่ คือ ขาดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในทางการปกครอง และการพัฒนาท้องถิ่น ตามที่ประชาชนต้องการ

ข้าราชการเป็นจำนวนมากมีความรู้สึกว่าเป็นคนละพวกกับราษฎร ปฏิบัติต่อประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเกรงครัด เขมงวด ไม่มีการอะคุ่มอะลวย ไม่ได้รับความเห็นอกเห็นใจ ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่เกิดความรู้สึกหมิ่นว่าเป็นอิสลาม โง่งมงาย และถือว่าตนเป็นคนที่มีความรู้ดีกว่าราษฎร นอกจากนี้ยังมีข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ไม่เข้าใจภาษาพื้นเมือง หรือชนบประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ทำให้การติดต่อราชการต้องประสบความยากลำบากยิ่งขึ้น ไม่ทราบถึงความต้องการอันแท้จริงของราษฎร ได้ จากความไม่เข้าใจกันระหว่างข้าราชการและประชาชนนี้ มีข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่แทนที่จะพยายามศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติราชการ และเข้าถึง กลับเห็นไปว่า ภาษา ศาสนา ชนบประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นของต่ำ หรือเป็นของคนที่ไม่ควรศึกษาไป โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ไปจากส่วนกลาง จะถือตนว่า ไปจากแหล่งที่เจริญกว่า จะวางตัวสูงเกินไป และมองประชาชนต่ำเกินไป จนบางครั้งถึงกับใช้กิริยาหรือวาจาที่หยามคาย แสลงดู หรือใช้ถ้อยคำที่ดูถูกเหยียดหยามประชาชนก็มี^๕

---

^๕จรูญ สุภาพ, ปัญหาภาคใต้. เทศาภิบาล ปีที่ ๒๘ เล่มที่ ๘ (สิงหาคม ๒๕๑๗), หน้า ๗๘๗ - ๗๘๘.

^๕สมาน วงศ์โยกฤษฎ์, "เหตุแห่งความวุ่นวายในสี่จังหวัดภาคใต้" สันติชนปริทัศน์ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม ๒๕๑๗), หน้า ๗๑.

ในเรื่องความสุจริต มีไม้อะไรที่ข้าราชการมีปัญหาคำนี้ จนกระทั่งกล่าวกันว่า
ภาคใดเป็นแหล่งเงินของรายได้ของข้าราชการ มีข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่ยามา
ประจำในภาคนี้ไม่นานก็มีฐานะดีขึ้น แม้ว่าจะมีฐานะตำแหน่งหน้าที่ไม่สูงนักก็ตาม ซึ่งการ
ที่จะทำให้มีฐานะดีขึ้นอย่างฉับพลันนั้น ก็ไม่มีทางอื่นที่จะอธิบายได้ นอกจากจะมีรายได้จาก
การใช้ตำแหน่งหน้าที่ให้เป็นประโยชน์ ประโยชน์ที่ข้าราชการเป็นผู้ได้รับ แก่ความทุกข์
ทรมาน ความเจ็บช้ำน้ำใจเป็นผลที่ตกอยู่กับราษฎร ผลที่เกิดขึ้นประการเดียวก็คือ ราษฎร
จะต้องหิหรือหยวนความจงรักภักดีที่มีต่อรัฐไม้อยู่ ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมเป็นผลดีกับการ
ดำเนินการทางการเมืองของฝ่ายอื่น ๆ ยิ่งเวลาผ่านไป ความแข็งแรงของฝ่ายนั้นก็ยิ่งมี
มากขึ้น ข้าราชการจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ฝ่ายอื่นมีอำนาจเป็นปึกแผ่นแน่นหนา^๖

ความเอาใจใส่ของข้าราชการในกัวประชาชน และอาณาเขตที่ตนรับผิดชอบ
ก็เป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อการเพิ่มหรือลดปัญหา การขาดความเอาใจใส่ที่คิดความเหตุการณ
ที่เกิดขึ้นภายในท้องที่ของตน เท่ากับเป็นการก่ออุปสรรคให้การกระทำที่ไม่พึงปรารถนาขยาย
ตัวเพิ่มขึ้น นานวันเข้าปัญหาเช่นนั้นก็จะสายเกินแก้ ความรอบรู้ของข้าราชการใน
ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก็ดี ในวิธีปฏิบัติงานก็ดี ช่วยให้มีการกระทำที่รอบคอบ และถูกต้องกับ
สภาพสิ่งแวดล้อม และความรู้สึกของประชาชน มีหลายครั้งที่ข้าราชการมักปฏิบัติงานไป
โดยรู้เท่าไม่ถึงการ มุ่งใจแต่อำนาจฉายเดี่ยว จนกระทั่งเกิดความเดือดร้อนทั่วไป^๗

เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการและเจ้าหน้าที่กับประชาชนเป็นไปใน
ลักษณะเช่นที่กล่าวมานี้ การดำเนินงานต่าง ๆ ของทางราชการจึงมักขาดความร่วมมือ
จากราษฎรในท้องถิ่น ก่อให้เกิดช่องว่างและปัญหาในการปกครองยิ่งขึ้น ปัญหาที่
รัฐบาลไม่ได้คำนึงถึง ใดที่ระหนักและสำนึกถึง เรื่องนี้มาตลอด พยายามหาหนทางแก้ไข
ควยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งก็ต้องใช้ระยะเวลา คั้งที่จะไกลกว่าถึงในคอนทอไป

^๖ จรูญ สุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า ๘๔๘.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๑.๒ ปัญหาทางการเมือง

ปัญหาทางการเมือง มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ คือ ประการแรก ได้แก่ปัญหาเจ้าผู้ครองนครเก่า ๆ หรือพระยาเมืองเดิม ซึ่งมีพรรคพวกและผู้สืบเชื้อสายดำเนินการสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ ได้เสียอำนาจและรายได้ที่เคยมี เคยไปไปจึงเกิดกระด้าง กระเดื่อง และไม่พอใจ ทั้งขบวนการขึ้นเพื่อทำการแบ่งแยกดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้ออกจากประเทศไทย เป็นปัญหาคำแนเชื้อชาติ ประการที่สอง เป็นปัญหาการแทรกซึมขบวนการลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งพวกนี้อาศัยพวกขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการก่อความไม่สงบขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การที่ประเทศไทย ต้องประสบปัญหาการแบ่งแยกดินแดน และปัญหาการแทรกแซงจากคอมมิวนิสต์ ก็เพราะจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ประชาชนสามารถไปมาหาสู่กันได้โดยสะดวก ประกอบกับลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมชนบประเพณี ภาษา ศาสนา ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และของประเทศมาเลเซียมีความคล้ายคลึงกันมาก จึงเป็นเหตุจูงใจให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความโน้มเอียง หรือมีกัใจในทางดำเนินมาเลเซีย และในบางครั้งยังมีบุคคลบางกลุ่มในมาเลเซียคอยให้คำยุยงส่งเสริมให้กระด้างกระเดื่องต่อต้านราชการ

ปัญหาทางการเมืองนี้ เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน เป็นปัญหาทั้งภายในนอก และภายในพร้อมกัน การแก้ปัญหาก็จะต้องประกอบไปด้วยนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และข้าราชการผู้ที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องมีความซื่อสัตย์พร้อมที่จะทำให้นโยบายนี้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ยิ่งกว่านั้น การกระทำใด ๆ ที่จะช่วยให้เกิดหลักประกันในความปลอดภัยของประชาชน จะต้องปฏิบัติไปอย่างมีประสิทธิภาพที่ทำให้หลักประกันนั้นเป็นสิ่งที่อยู่จริงที่ประชาชนพึงพาอาศัยได้

๑.๓ สาเหตุความไม่สงบเรียบร้อย

จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความไม่สงบมาเกือบทุกยุคทุกสมัย โดยดูจากความจากโจรผู้ร้ายหลายพวก หลายเหล่า ได้แก่ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน และโจรจีน

คอมมิวนิสต์และขบวนการโจรก่อการร้าย ราษฎรต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของโจรผู้ร้าย
 เหล่านี้ การคุกคามของพวกนี้กระทำในหลายรูปแบบ เช่น การเรียกค่าคุ้มครอง การจับ
 ตัวเรียกค่าไถ่ ปิดกิจการธุรกิจ เนื่องจากการคุกคามเหล่านี้มีมาก ทำให้ยากแก่การปราบ
 ปราบ เมื่อใดที่ถูกเจ้าหน้าที่ปราบปรามหนัก ก็จะหลบไปอยู่ในต่างประเทศที่อยู่ใกล้เคียง
 เช่น มาเลเซีย เมื่อเจ้าหน้าที่ถอนกำลังออกไป ก็กลับมาก่อความอีก เป็นดังนี้เสมอมา
 นอกจากขบวนการดังกล่าวนี้จะใช้วิธีคุกคามแล้ว ยังให้ศาสนาเป็นเครื่องมือโจมตีการ
 ปกครองของประเทศไทย โดยมุ่งสร้างให้เกิดมีสถานการณ์ปั่นป่วน ทำลายขวัญราษฎรให้
 ระส่ำระสาย มีการพิมพ์ใบปลิวโฆษณาชวนเชื่อว่า ศาสนาอิสลามจะถูกทำลาย รัฐบาลไทย
 โหดร้ายทารุณ บังคับให้ชาวไทยมุสลิมเปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธ มีจุดประสงค์ต้องการให้
 ชาวไทยมุสลิมโกรธแค้นและลุกขึ้นจับอาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง นอกจากนี้ยังมีการ
 สะสมอาวุธ และหาทุนมาดำเนินการ โดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศเครือมุสลิมด้วยกัน

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาโจรผู้ร้ายมากขึ้นอยู่กับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม
 ของท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเศรษฐกิจ
 ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับยางพาราเป็นหลัก เมื่อใดราคายางสูง การเศรษฐกิจของราษฎรก็ดีขึ้น
 ด้วย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาโจรผู้ร้าย หรือความไม่สงบเรียบร้อยนี้ เพื่อให้ได้ผลอย่าง
 แท้จริง ควรจะได้มีการปราบปรามอย่างเด็ดขาด และต่อเนื่องควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ
 ด้วย นโยบายของรัฐบาลในด้านการปราบปรามนี้ จึงมุ่งปราบปรามโจรผู้ร้ายที่ก่อกรรม
 เหนงราษฎรผู้สุจริต ควบคู่กับนโยบายจูงใจให้โจรผู้ร้ายเข้ามาขอตัว โดยการประสานงาน
 กับฝ่ายรับผิดชอบการรักษาความสงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ฝ่ายทหาร)^๕

---

^๕กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. คำชี้แจงเรื่อง "ปัญหาภาคใต้
 กิ่งงานของกรมการปกครอง" ในการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัด ณ จังหวัดสงขลา
 ๑๒ กันยายน ๒๕๑๘. (จัดสำเนา) หน้า ๑๒.

แม้ศาสนาที่นับถือต่างกัน เมื่อดำเนินการทำให้เห็นความแตกต่างแล้ว ก็จะดำเนินขึ้นต่อมา คือ จะโฆษณาออกเป็นข้อความต่าง ๆ โดยเน้นหนักไปประชาชนหวาดกลัวศาสนาถูกทำลาย หรือ ขณะนี้ศาสนาอิสลามได้รับการคุ้มครองให้เยี่ยงหนามจากบุคคลกลางศาสนาและรัฐบาลไม่เคยเอาใจใส่ต่อประชาชนเป็นอัน พร้อมกันนี้ความแตกต่างความเจริญของประเทศมาเลเซียบริเวณติดต่อกับประเทศไทยเป็นข้อเปรียบเทียบ

๓. ไขว้วิธีการปล้น จับคนเรียกค่าไถ่ หรือปฏิบัติการอย่างอื่นที่ผิดกฎหมายอาญา ทั้งนี้ จะกระทำเฉพาะต่อบุคคลทางศาสนา โดยมุ่งก่อให้เกิดความหวาดกลัวในกลุ่มชน และจะยินยอมเป็นพวกของ ชก. ไปในที่สุด กลุ่มชนเหล่านี้จะช่วยเหลือในด้านการเงินและอาวุธให้แก่ ชก. เพื่อให้ก่อการกบฏ ในขณะเดียวกัน ชก. จะแทรกซึมไปในหมู่ชุมชนทุกแห่ง แต่กำลังของฝ่ายรัฐบาลจะไม่สามารถแทรกซึมลงไปในกลุ่มชนได้ และปราบปรามได้ยากยิ่ง จนในที่สุด เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองจะเกิดความท้อแท้ และพ่ายแพ้ไปในที่สุด

๔. การปฏิบัติการในชั้นสุดท้าย เพื่อการปฏิบัติตาม ๒ ข้อ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นโดยตลอด จะดำเนินการขั้นสุดท้าย คือ ไขว้กำลังทำการสู้รบ ยึดสถานที่ราชการ จู่โจมจับตัวบุคคลสำคัญ ตัดเส้นทางคมนาคมและทำลายแหล่งบัญชาการรบของฝ่ายรัฐบาล จะสามารถยึดดินแดนใน ๓ จังหวัดภาคใต้ได้ทั้งหมด

แนวดำเนินการของ ชก. นี้ จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ขณะนี้ จะเห็นว่าอยู่ในขั้นที่สาม เนื่องจากในปัจจุบันนี้มีปัญหาจากการปล้น จับคนเรียกค่าไถ่ โดยเฉพาะพวกข้าราชการและครู เพื่อให้เกิดการเสียชีวิตและระงับราชการขึ้น และราษฎรทั่วไปยังไม่อาจประกอบอาชีพได้ตามปกติ เพราะหวาดกลัวภัยจากพวกโจรเหล่านี้ นอกจากนี้ เมื่อต้นเดือนมกราคม ๒๕๑๖ ได้มีการชุมนุมประท้วงของชาวไทยมุสลิมที่จังหวัดปัตตานี กรณีราษฎร ๕ คน ซึ่งเป็นคนไทยมุสลิมถูกฆ่าตายที่สะพานถอยยาวอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยผู้ชุมนุมประท้วงกล่าวหาว่า เจ้าหน้าที่เป็นผู้ฆาตกรรม ทั้ง ๕ คน ก็ปรากฏว่า ที่ชุมนุมประท้วงได้มีการพูดถึงการแบ่งแยกดินแดน มีการนำเอาศาสนาอิสลามขึ้นมาบังคับนา เพื่อเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมไปร่วมชุมนุมประท้วง ในการชุมนุมประท้วงครั้งนี้ ยังปรากฏว่า มีการปิดประกาศอื้อซ่าเน่าเป็นภาษามลายู ยาวี

กล่าวถึงว่า การแบ่งแยกดินแดนว่า ไม่ต้องการให้คนไทยปกครองประเทศปัตตานี ต้อง
เป็นของมลายู อย่าให้คนมลายูคบกับคนไทย^{๑๑}

๑.๔ ปัญหาทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบอาชีพ
กสิกรรม มีอาชีพการทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก รายได้ของประชาชนส่วนใหญ่จึงต้องขึ้น
อยู่กับราคายาง เมื่อโคยางมีราคาสูง ประชาชนก็จะมีรายได้สูง ตรงกันข้าม เมื่อโคที่
ยางมีราคาต่ำ รายได้ของประชาชนก็น้อยลงไปด้วย แมวภาคใต้จะเป็นภาคที่อุดมไปด้วย
ทรัพยากรนับแต่แร่ธาตุ ไปจนถึงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ประชาชนทั่วไปก็ไม่ได้ใช้ความสามารถ
ของตนในการหาประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ เพราะขาดทุนรอน และขาด
ความรู้ในกิจการนั้น ๆ คนในภาคใต้ส่วนมากจะมีฐานะเป็นผู้หาเลี้ยงชีพด้วยการใช้
แรงงานในกิจการเหล่านี้ตามแต่โอกาสจะอำนวยให้และอาชีพนี้จึงขึ้นลงตามความเจริญ
และความเสื่อมของกิจการหรือนโยบายของผู้ประกอบการเป็นหลัก แหล่งอาชีพของชน
ในภาคนี้ คือ การค้าและการเกษตรกรรม กิจการสองประการนี้ต่างก็เกี่ยวของกันเป็นเหตุ
ผลซึ่งกันและกัน จำนวนผู้ประกอบการเกษตรมักจะมีจำนวนมากหากได้รับผลดี จะมีราย
ได้สูง อำนาจซื้อก็จะสูงด้วย ทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ปัญหาอยู่ที่ว่า การเกษตรที่ปลูก
พันธุ์กับพืชพันธุ์บางอย่างนั้นค่อนข้างดี มีอาจเป็นหลักประกันว่าจะมั่นคง เช่น ราคายาง
ที่ตกต่ำ ราคายางพาราที่กำลังทรุดโทรมเหล่านี้ ทำให้การเกษตรไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร
และมีผลพลอยให้การค้ากระทบกระเทือนไปด้วย ไม่เป็นที่น่าแปลกใจเลยว่า บางอำเภอ
บางท้องที่ที่การค้าเคยเจริญรุ่งเรืองนั้น บัดนี้เต็มไปด้วยความเงียบเหงา ไม่มีชีวิตชีวา
กล่าวอย่างกว้าง ๆ เศรษฐกิจภาคใต้มิได้มีรากฐานที่มั่นคง และขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้า
อากาศที่จะอำนวย รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาวะตลาดโลกด้วย^{๑๒}

^{๑๑}สว่าง อินทรนาค, เรื่องเดิม, หน้า ๑๔.

^{๑๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔.

การที่ราคาขายตกต่ำและค่าครองชีพสูง ทำให้ราษฎรประสบความเดือดร้อน ประกอบกับสภาพการว่างงานของเยาวชนชายหญิง เพราะชาวมุสลิมนิยมไปบุตรหลาน เรียนรู้ทางด้านศาสนามากกว่าการเรียนรู้อื่นๆ และปัญหาอีกประการหนึ่งที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีฐานะไม่ค่อยดีนัก ทั้ง ๆ ที่มีทรัพยากรมากมายนั้น ก็เพราะประชาชนส่วนใหญ่ขาดการออมทรัพย์ เวลามีเงินก็ใช้จ่ายให้สอยกันอย่างสุรุ่ยสุร่าย ไม่พยายามขยับขยายฐานะและหลักฐานของตนเองให้สูงขึ้น ในด้านการทำงานก็เช่นกัน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ใช้เวลาในการทำงานให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เวลาทำงานโดยเฉื่อยช้า ประมาณวันละ ๔ ชั่วโมงเท่านั้น และมีเป็นจำนวนมากที่ดื้อสันโดษ ประกอบอาชีพความแบบอย่างที่เคยทำมาแล้ว ไม่ยอมปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น เช่น มีการส่งเสริมให้เลี้ยงกุ้งตามอ่าวชายทะเล ก็ไม่ค่อยสนใจ^{๑๓}

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ขาดปัจจัยที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ คือ เชื้อเพลิง ประสงค์ เชื้อเพลิงประพวน การลงทุนทางอุตสาหกรรม การทำเรือ เป็นต้น และสร้างท่าเทียบเรือ เป็นต้น

นอกจากปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพแล้ว สิ่งที่กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมาก คือ การคมนาคม ขาดทางหลวงจังหวัดและทางหลวงชนบทที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล ในฤดูฝน ไม่สามารถใช้ถนนหนทางในการสัญจรไปมาได้ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการขนส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรไปสู่ตลาด เมื่อการขนส่งเป็นไปโดยยากลำบาก จึงถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาให้ต่ำลงเสมอ นอกจากนี้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ยังไม่เอาใจให้บริการหรือดูแลทุกข์สุขของราษฎรได้อย่างทั่วถึง และฉับพลัน การติดคอระหว่างประชาชนกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ก็มิสะดวก ก่อให้เกิดความท่างเห็นกันมากยิ่งขึ้น

^{๑๓}จากการสนทนากับ มล. กัตตุภ คำภู รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส.

ปัญหาโจรร้ายเป็นปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ราษฎรไม่สามารถจะทำมาหากินได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย พวกที่ทำงานส่วนบางก็ไม่สามารถจะกรีดยางได้ เพราะมีพวกโจรมากคอยข่มขู่ขอค่าคุ้มครองบ้าง ชูกรรโชกหรือเรียกค่าไถ่บ้าง ทำให้ราษฎรมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัว ถ้าไม่ให้ค่าคุ้มครองก็ทำงานไม่ได้ ถ้าตีออกไปทำ ก็จะถูกพวกโจรฆ่าตาย ดังนั้น ทางรัฐบาลควรจะต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ให้มาก ให้ปราบปรามกันอย่างเด็ดขาด ในปัจจุบันนี้ แม้ทางรัฐบาลจะไล่ล่าทางปราบปรามอยู่ แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้โจรร้ายลดจำนวนลงเลย

๑.๕ ปัญหาทางสังคม

ถึงแม้ว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเป็นดินแดนของไทยและเป็นที่อยู่อาศัยของคนไทยก็ตาม แต่เนื่องจากดินแดนแถบนี้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ภาษาพูด ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศมาเลเซีย ในการพิจารณาปัญหาทางสังคมนี้ จะได้แยกพิจารณาออกเป็นหัวข้อ ๆ คือ กล่าวถึงปัญหาเรื่องภาษา ปัญหาเรื่องศาสนา ปัญหาเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และปัญหาเรื่องการศึกษา

๑.๕.๕ ปัญหาเรื่องภาษา

ภาษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แตกต่างจากของประชาชนในภาคอื่น ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกเว้นจังหวัดสตูล ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน การที่ประชาชนในจังหวัดสตูลพูดไทยได้เป็นส่วนใหญ่นี้ก็เพราะเป็นจังหวัดที่อยู่ในวงล้อมของคนไทย ประชาชนส่วนใหญ่จึงพูดภาษาไทย จะติดต่อกับชาวมลายูในรัฐพลิสเป็นส่วนใหญ่ และติดต่อกันทางทะเลด้วย ไม่เชื่อมสนิทเช่นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม พูดภาษาไทยไม่ได้ หรือถ้าพูดได้ก็น้อย และไม่นิยมพูดภาษาไทยกัน นิยมใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นประจำ

๑) พวกที่พูดภาษาไทยไม่ได้ เนื่องจาก ชาวไทยมุสลิมใช้ภาษามลายู เป็นภาษาหลักมาหลายชั่วอายุคนแล้ว และในปัจจุบันมีข้าราชการที่พูดภาษามลายูมากขึ้น การใช้ภาษามลายูจึงสะดวกมากขึ้นด้วย ความไม่สะดวกในการคมนาคมก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เป็น อุปสรรคในการใช้ภาษาไทย คือ เมื่อการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ชนบทเริ่มนิยมประเพณี วัฒนธรรมและภาษาไทยเข้าถึงจังหวัดชายแดนใต้อยาก ประชาชนที่ไปมาติดต่อกันระหว่าง จังหวัดก็มีน้อย บุคคลในจังหวัดใกล้เคียงถ้าหากจะไปมาหาสู่กัน ก็มักจะใช้ภาษาถิ่นเมือง ประกอบกัน จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ใกล้ติดกับประเทศมาเลเซีย ย่อมจะมีความรู้ลึกถูก พันธุ์ใกล้ติดกับประชาชนในมาเลเซียมากกว่าทางภาคกลางของประเทศ ทำให้เกิดความ รู้สึกคล้อยตามในสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้

๒) พวกที่พูดภาษาไทยได้ แต่ไม่พูด เนื่องจากสังคมไม่ยอมรับและ ไม่ นิยมภาษาไทย ถ้าผู้ใดพูดภาษาไทยก็เกรงว่าจะได้รับความอับอาย ถูกเย้ยหยันจากผู้อื่น ได้ และบางทีก็เกิดจากความกระตือรือร้น คอยเกรงว่าจะพูดผิดด้วยความไม่สันต์จัดเจเน นอกจากนี้ก็ยังมีอาจเป็นเพราะความเข้าใจผิด หรือถูกขู่ข่มจากคนอื่นว่า ศาสนาอิสลามห้าม พูดภาษาไทย คิดว่า ถ้าพูดภาษาไทยแล้วจะทำให้เขาขาดจากศาสนาอิสลามอันเป็นบาป และการพูดภาษาไทยจะทำให้ถูกคนอื่นชาติ กลายเป็นคนไทย จึงไม่ยอมพูดภาษาไทย คอย เหนือนี้ ทำให้บุคคลผู้พูดภาษาไทยได้ไม่ยอมพูดภาษาไทย ซึ่งการพูดภาษาไทยนี้ อาจเป็น การชักจูงให้คนอื่น ๆ พูดภาษาไทยได้ด้วย เมื่อคนที่รู้ภาษาไทยไม่ยอมพูด จะทำให้กลายเป็นคนพูดไทยไม่ได้ในที่สุด

๑.๕.๒ ปัญหาเรื่องศาสนา

ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ นับถือศาสนา อิสลามและถือเอาบทบัญญัติของศาสนาเป็นธรรมนูญแห่งชีวิต (Code of Life) ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนมากไม่ค่อยให้ความสนิทสนม หรือให้ความนิยมชมชอบคนนอก ศาสนา ทั้งนี้อาจเป็นปฏิกิริยาที่ตอบโต้กับผู้ที่ไม่นับถือศาสนาพุทธก็ได้ แม้ศาสนาพุทธจะสอนให้ ใจกว้างไม่รังเกียจศาสนาอื่นก็ตาม แต่คนที่นับถือศาสนาพุทธ ก็ไม่ค่อยจะยอมให้ความ สนิทสนม หรือให้ความนิยมชมชอบคนในศาสนาอื่นเหมือนกัน จึงเห็นได้ว่า ความขัดแย้ง

ในเรื่องศาสนาเป็นเรื่องสำคัญ หรือแม้แต่ในหมู่ชาวมุสลิมเองก็ตาม ชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกันเอง ก็แบ่งออกเป็น ๒ พวกเหมือนกัน พวกหนึ่งเป็นพวกที่เคร่งครัดในลัทธิศาสนาตามแบบเก่า ไม่ยอมรับวัฒนธรรมแผนใหม่ เข้ามาปรับปรุงกับการปฏิบัติทางศาสนาให้เหมาะสม และพยายามศึกษาให้เข้าใจศาสนาที่แท้จริง พวกใหม่นี้มักจะถูกพวกเก่าว่าทำให้ศาสนาเสื่อมถินมัวหมอง เอาศาสนามาดัดแปลง ส่วนพวกใหม่นี้ก็พยายามจะแก้ไขให้ชาวมุสลิมมีความรู้ทางศาสนาให้ถูกต้อง ไม่รู้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ แบบที่เป็นอยู่ เพียงแต่เป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ความรู้เท่านั้น จึงได้มีโรงเรียนสอนหนังสือและสอนศาสนาเป็นโรงเรียนราษฎร์ที่สอนให้เด็กมีความรู้แผนใหม่เช่นเดียวกับโรงเรียนทั่ว ๆ ไป

เหตุผลของความขัดแย้งในเรื่องศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีดังนี้คือ^๑

๑) ชาวมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลามจริง แต่ส่วนมากไม่รู้ซึ่งในแก่นแท้ของศาสนา คือรูปร่าง ไม่รูปร่าง อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งโดยย่อ

๒) ผู้นำทางศาสนาบางคน ใช้ศาสนาเป็นเครื่องหาผลประโยชน์ ไม่ยอมส่งสอนหลักที่ถูกคองหรือแก่นแท้ของศาสนาแก่ชาวมุสลิม บิดบังหลักศาสนาที่แท้จริง บิดเบือนหลักของศาสนาเพื่อประโยชน์ของตน

๓) ชาวมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สนใจหลักธรรมของศาสนาอื่น เห็นว่าการรู้เรื่องของศาสนาอื่นเป็นบาป รังเกียจจนนอกศาสนา ซึ่งบางสมัย บางท้องถิ่นรุนแรงถึงกับรังเกียจที่จะพูดหรือฟังภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษามลายู ซึ่งเขาเข้าใจกันเองว่าเป็นภาษาของเขา

๔) เพราะความเคร่งครัดในศาสนา ถือศาสนาคนเป็นหลักดำเนินชีวิตกันอย่างยิ่งยวด จนกลายเป็นการแบ่งชาติว่า คนที่นับถือศาสนาอิสลาม ไม่ใช่คนไทย ซึ่งในเรื่องนี้

---

^๑ ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้, ปัญหาการขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้, (อัสด้าเนาะ) หน้า ๓ - ๕.

ยอมเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างยิ่ง

๕) ชาวมุสลิมไม่สนใจในการศึกษาทั้งของกระทรวงศึกษาธิการและแผนกการศึกษาทางศาสนาอิสลามเองก็ตาม มีคนในมากที่เข้าเรียนในปอเนาะและส่วนมากก็ศึกษาแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ที่ไม่ศึกษาตามปอเนาะ มีโต๊ะครูมาสอนที่บ้านก็มี สอนศาสนาและหนังสืออาวี ก็มีเฉพาะบ้านผู้ที่มีฐานะดีเท่านั้น ชาวบ้านธรรมดาไม่ค่อยจะศึกษาเล่าเรียนกัน จึงมีความรู้ทางศาสนาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

๖) ขาดการเผยแพร่ศาสนาที่ถูกวิธี ทั้งนี้คงจะเป็นด้วยผู้นับถือศาสนาไม่ค่อยสนใจในการศึกษาและไม่ยอมรับแบบการศึกษาสมัยใหม่ จึงมีวิธีการเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีเก่า ๆ ไม่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับกาลสมัย ความรู้ทางศาสนาจึงขยายออกไปสู่ผู้นับถือไม่สมบูรณ์ และผู้รับความรู้ก็ไม่ค่อยได้รับความรู้หลักธรรมที่ถูกต้อง

๗) หลักของศาสนาบางอย่างก็ขัดกับกฎหมาย เช่น เรื่องครอบครัว ผู้เมียศาสนาที่มีบัญญัติเอาไว้ควยว่า เด็กหญิงอาจมีสามี แต่งงานได้เมื่อมีประจำเดือนแล้ว เด็กเหล่านี้เขาแต่งงานกันแล้ว ซึ่งตามกฎหมายอาญายังไม่ยอมให้มีสามี ข้อนี้อัดขัดกับกฎหมายตรง ๆ ที่เดียว

๘) เจ้าของรัฐบาลขาดความรู้ความเข้าใจในศาสนา ข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธ ไม่ค่อยสนใจหาความรู้ในเรื่องของศาสนาอิสลาม ความไม่รู้ไม่เข้าใจจึงเป็นเหตุให้ทำอะไรที่ขัดกับความรู้สึกของประชาชนในศาสนาอิสลาม ยิ่งกว่านั้น ด้วยความไม่รู้ ไม่สนใจศึกษา บางคนกลับไปดูหมิ่นว่า ศาสนาของเขาไม่ดี ไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้ชาวไทยมุสลิมยิ่งเพิ่มความไม่ชอบคนนอกศาสนายิ่งขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยชอบข้าราชการที่นับถือศาสนาอื่น ถ้าเป็นข้าราชการที่นับถือศาสนาอิสลาม เขาก็ให้ความนิยมนับถือดีกว่าปลัดอำเภอที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่ประจำอำเภอในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชาวบ้านชอบเรียกว่า "ปลัดมลายู" ซึ่งเป็นการแสดงการยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกัน

ในเรื่องนี้ ทางรัฐบาลมิได้ละเลยหรือไม่เอาใจใส่ รัฐบาลได้พยายามจัดการปกครองให้เจ้ารูป และกลมกลืนกับศาสนาอิสลามเสมอมา และพยายามที่จะแก้ไขความ

เข้าใจของชาวไทยมุสลิมให้เข้าใจว่าศาสนาอิสลามนั้น มุ่งสอนให้ชาวมุสลิมเป็นคนรักสงบ รักบ้านเกิดเมืองนอน รักการศึกษา มุ่งทำมาหากินด้วยความสุจริต สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองและท้องถิ่น มีใจสอนว่าการศึกษากาษาไทยเป็นยาปฎิการโรคภัย การแก้ไขความเข้าใจหลักศาสนาอิสลามให้ถูกต้องนี้ ทางกระทรวงมหาดไทยได้วางโครงการธรรมจาริกอิสลามขึ้น แต่โครงการนี้ได้เลิกไปในปี ๒๕๑๕ นี้แล้ว

๑.๕.๓ ปัญหาทางชนบทประเพณีและวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของประชาชนส่วนมากขึ้นอยู่กับอิทธิพลของศาสนา เพราะชนบทนิยมประเพณีส่วนใหญ่ มีความเชื่อถือในศาสนา โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว วัฒนธรรมประเพณีและศาสนาก็มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง คือ วัฒนธรรมชนบทประเพณีนั้น อาจเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ของบ้านเมือง และสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากชนบทนิยมของชาวไทยพุทธ มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง ชาวไทยมุสลิมดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในขอบข่ายของชนบทนิยมประเพณีของศาสนาอิสลามทั้งสิ้น แม้จะกล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามกำหนดวิธีปฏิบัติของชาวมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตายที่เกี่ยว

ปัญหาทางด้านชนบทนิยมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ มีเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ไปจากส่วนกลางไม่ทราบสภาพความเป็นอยู่ ไม่เข้าใจศาสนา ชนบทประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความสำคัญของบุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น โต๊ะครู โต๊ะหยี โต๊ะอิหม่าม ซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชนชาวไทยอิสลามมาก เมื่อไม่ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ ไม่เข้าใจภาษาพูด ศาสนา ชนบทประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนบุคคลสำคัญในท้องถิ่นแล้ว ก็อาจเป็นไปได้ว่า ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอาจทำอะไรผิดหรือขัดกับศาสนา ชนบทนิยมประเพณีของเขาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ประชาชนอาจถือว่าเป็นการลบหลู่ เหยียดหยามคุณคุณเขา

อย่างรุนแรงก็ได้ เป็นการกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของประชาชน^{๑๕} เช่น ใกมี
 ประชาชนใน ๔ จังหวัดภาคใต้ยูเครงศาสนาบางคน มักจะมีหนังสืออันเป็นส่วนหนึ่งของ
 มหากัมภีร์อัลกุรอานติดไปกับตัวตลอดเวลาเพื่อเป็นที่ระลึกถึงตัวเอง เมื่อเจ้าหน้าที่ของ
 รัฐบาลคนพบก็จะยึดเก็บไว้ หรือไม่ก็จะถูกจับในข้อหาหมิ่นเกราเกี่ยวกับกการแบ่งแยกดิน
 แดนไว้ในครอบครองเป็นต้น^{๑๖} ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าใจผิดอยู่
 ตลอดเวลาว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหาเรื่องใส่ร้ายพวกตน จึงเป็นการร่ายกการบุญ
 ส่งเสริมให้เขาก็มขบวนการต่อต้านรัฐบาล เพื่อกอเหตุความวุ่นวายต่อไป ซึ่งเหตุการณ์
 เหล่านี้นอกจากจะเป็นผลเสียแก่ขาราชการและเจ้าหน้าที่ที่เป็นการส่วนตัวแล้ว ยังเป็น
 ผลเสียแก่ทางราชการอีกด้วย

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม
 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เปลี่ยนแปลงนั้น เห็นได้จาก

- ๑) การแต่งกายที่แตกต่างจากคนในศาสนาอื่น คือ ยังนิยมนุ่งใส่รง
 ทั้งชายและหญิง ที่เปลี่ยนแปลงบ้างก็เฉพาะพวกที่อยู่ในตลาด หรือแห่งชุมชนเท่านั้น
- ๒) มีความเป็นอยู่ง่าย ๆ ไม่ชอบให้มีอะไรยุ่งยาก ไม่ชอบมีข้อมมิ่งกั
 หรือระเบียบยัดมันวิธีการทำมาหากินแบบเก่า เคยทำมาอย่างไรก็ทำไปอย่างนั้น ไม่ชอบ
 สังคมกับคนภายนอกศาสนา รักความสงบ และมีความเป็นอยู่ง่าย ๆ
- ๓) ส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายู เป็นภาษาพูดประจำ ไม่ค่อยยอมพูดภาษา
 ไทย และไม่คอยนิยมให้ลูกหลานเรียนภาษาไทยมากนัก
- ๔) ความรู้สึกของชาวอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเป็น
 จำนวนมากที่รู้สึกกว่าตนเองไม่ใช่คนไทย แต่เป็นคนมลายูซึ่งเป็นคนรู้สึกที่ผิด เพราะ

^{๑๕} สมาน ริงดิโยกณฎ์, "การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้"
 หน้า ๖๕.

^{๑๖} สมาน ริงดิโยกณฎ์, "เหตุแห่งความวุ่นวายในจังหวัดภาคใต้" หน้า ๙๐.

ความจริงคนเหล่านี้เป็นคนไทย แต่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น

การที่เป็นเช่นนี้เพราะ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยอยู่ใกล้ชิดกับประเทศมาเลเซีย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงกันมาก ทำให้เกิดความรู้สึกว่าร่วมกันว่าเป็นพวกของเดียวกัน ก่อให้เกิดความผูกพันกันอย่างแน่นหนา ความรู้สึกและความสำนึกกันว่าเป็นคนมาเลเซียจึงมีมากกว่าความรู้สึกเป็นไทย

๑.๕.๔ ปัญหาทางการศึกษา

ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีปัญหาเกี่ยวกับการศึกษามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวไทยมุสลิมมีมาตรฐานการศึกษาต่ำ เมื่อประชาชนมีมาตรฐานการศึกษาต่ำก็ย่อมไม่สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อประเทศชาติได้อย่างสมบูรณ์ และยังเป็นจุดอ่อนที่คณะบุคคลหรือพรรคการเมืองหรือขบวนการของคหบดีการเมืองต่าง ๆ จะถือโอกาสก่อกวน ยุยงส่งเสริมและชักชวนให้หันเหความรู้สึกนึกคิดในเรื่องการปกครองได้ง่าย โดยอาศัยความแตกต่างในเรื่องภาษา ศาสนา ขนบประเพณีและวัฒนธรรมได้

เนื่องจากการที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาเรื่องประชาชนชาวไทยมุสลิมมีมาตรฐานการศึกษาต่ำนี้เอง ทำให้ชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ มีข้าราชการที่รับราชการในชั้นหัวหน้าหน่วยราชการน้อยคนทำให้พวกเขาเกิดความรู้สึกว่า เขาไม่มีส่วนในการบริหารบ้านเมือง ไม่มีส่วนรับราชการจึงก็ไม่ไ้เรื่องที่แปลกประหลาดนัก เพราะการศึกษาของประชาชนเหล่านี้ไม่ได้ระดับที่กฎหมายจะรับเขาเข้ารับราชการ ความจริงชาวไทยมุสลิมที่ได้รับราชการในตำแหน่งสูง ๆ ก็มี แต่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมในกรุงเทพฯ หรือในจังหวัดอื่น ๆ ที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกมี แต่มีเป็นจำนวนน้อย

การที่การศึกษาของราษฎรมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อำนาจนั้น สาเหตุเกิดจากการที่รัฐบาลไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร ประกอบกับราษฎรก็ไม่สนใจ ไม่อยากเข้าเรียน สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยมุสลิมขาดความสนใจในเรื่องการศึกษา มีดังนี้ คือ.-

- ๑) การที่ชาวไทยมุสลิมถือเอาบัญญัติของศาสนาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ

ดังนั้น จึงมุ่งศึกษาเฉพาะหลักศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว^{๑๓}

๒) ก รที่มีบุคคลบางกลุ่มที่มีความรู้สึกในทางชาตินิยมเห็นว่า การเรียนหนังสือไทย จะทำให้ถูกกดขี่ชาติ จึงได้ทำการยุบงวาทกรเรียนภาษาไทยนั้น เป็นการบีบบังคับของรัฐบาลไทย จึงทำให้ชาวมุสลิมบางคนหลงเชื่อ ไม่ยอมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนของทางราชการ^{๑๔}

๓) ตามธรรมชาตินิยมประเพณีบางอย่าง เป็นอุปสรรกต่อการศึกษาคณะเรียน เช่น การที่เด็กแต่งงานในขณะที่อายุยังน้อย

๔) เนื่องจากนิสัยใจคอที่เป็นคนมักน้อย พอใจในการศึกษาแบบธรรมชาติที่ตนมีอยู่ ไม่กระตือรือร้นในสิ่งใหม่ ๆ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาคณะเรียน

๕) ชาวมุสลิมส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในปอเนาะ ตามหมู่บ้านต่าง ๆ แทนที่จะส่งเข้าเรียนในโรงเรียนของทางราชการ ทั้งนี้ก็เพราะไม่มีตัวบังคับ ไม่มีชั้น และไม่กำหนดเวลาเรียน ซึ่งก็ตรงกับนิสัยรักอิสระของชาวมุสลิม นอกจากนี้ ยังนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในประเทศกัศมาศ คือ ประเทศอาหรับมากกว่า

ในปัจจุบันนี้ ชาวมุสลิมเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น มีการส่งลูกส่งหลานเข้าเรียนในโรงเรียนของราชการมากขึ้น โดยทางรัฐบาลได้กำหนดให้ปอเนาะมา

^{๑๓}ถนอม ไชยวัฒน์, พ.ด. และคณะ, "การป้องกันและต่อต้านการแทรกซึมของลัทธิชาตินิยม" เอกสารวิชาการศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๕๑๐, หน้า ๓ - ๕.

^{๑๔}ประสิทธิ์ เวชสุวรรณ, พ.ด., การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณาภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้, วิทยาลัยพัฒนศาสตร์สุโขทัย, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๐๘, หน้า ๘๓.

จดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม แต่ก็ยังมีป้อนะอีกหลายแห่งที่ยังไม่
จดทะเบียน

ทางราชการพยายามอย่างเต็มที่ที่จะปรับปรุงและส่งเสริมการศึกษาของประชาชน
ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความมาตรฐานสูงขึ้น โดยการรวมจังหวัดชายแดน
ภาคใต้เป็นภาคการศึกษาหนึ่งต่างหาก เรียกว่า "ภาคศึกษา ๒" เพื่อให้มีความสนใจ
กับการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ

นอกจากปัญหาทางการศึกษาจะเกิดจากรามฎอแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นทางโรงเรียน
ก็มี ทำให้การศึกษาไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านี้ คือ .-๑๘

๑) ครูสอนวิชาสามัญมีวุฒิกัน เพียง ม.ศ. ๓ ม.ศ. ๖ (อาชีวชั้นสูง) และ
พ.ศ. เท่านั้น

๒) ครูสอนวิชาสามัญไม่ได้อบรมวิชาการเต็มเวลาของทางราชการ คือ มักจะ
ไปสอนเวลา ๑๖.๐๐ น. กลับเวลา ๑๘.๐๐ น.

๓) ทางโรงเรียนยังขาดเอกสารจำพวกหลักสูตรประมวลการสอน ซึ่งจัดว่า
จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับครูที่ไม่ป็นผู้ชำนาญ

๔) นักศึกษายังไม่เห็นว่า การเรียนวิชาสามัญไปแล้ว เป้าหมายของตัวเองจะ
ไปไหนบ้าง จึงไม่ค่อยสนใจเรียนมากนัก ส่วนที่เรียนอยู่นั้น ส่วนมากก็แค่ครูบังคับ

๕) เวลาเรียนของโรงเรียนประเภทนี้ มีเวลาไม่แน่นอน และส่วนมากไม่
ปฏิบัติตามเวลาของโรงเรียนที่กำหนดไว้

๖) ช่องว่างของครูสอนวิชาสามัญ กับครูสอนศาสนา ครูสอนวิชาศาสนานั้นถึง
แม้ว่าจะต้องรับผิดชอบมากกว่าครูสอนวิชาสามัญ แต่ไม่ได้รับค่าตอบแทนจากโรงเรียนแต่
อย่างใดเลย ซึ่งไม่เหมือนกับครูสอนวิชาสามัญเลย

---

^{๑๘} ศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา ๒ จังหวัดยะลา, โปสเตอร์ เรื่อง "ปัญหา
ของโรงเรียนขณะนี้คืออะไร"

- ๗) โรงเรียนที่เปิดสอนวิชาสามัญนั้น ทางโรงเรียนมีนักเรียน ๒ - ๕ คน และทางราชการส่งครูสอนวิชาสามัญไปสอน ๑ คน เห็นว่าไม่คุ้มกับเงินเดือนที่จ้างไปเท่าที่ควร
- ๘) โรงเรียนที่เปิดสอนวิชาสามัญบางโรงเรียนมีนักเรียนมาก แต่ส่งครูไปสอนจำนวนน้อย และทางราชการไม่ค่อยปฏิบัติตามสูตรการให้ครูที่ได้ให้ไว้
- ๙) โรงเรียนบางโรงเรียนสอนถึงระดับมัธยมศึกษาแล้ว แต่ราชการยังส่งครูที่มีวุฒิเพียง พ.กศ. เท่านั้นส่งไปสอน
- ๑๐) โรงเรียนไม่ใกล้เคียงกับทำเลเรียนแต่อย่างใด จึงทำให้การดำรงฐานะของโรงเรียนใหม่ค่อนข้างยากมาก
- ๑๑) นักศึกษาจะจากตัวบ้านในฤดูต่าง ๆ เช่น ฤดูทำนา นาน ๆ บางที ๓ เดือน แต่โรงเรียนก็ไม่จำหน่ายบัตรศึกษาคณะนั้นออก เพื่อหวังผลประโยชน์เงินอุดหนุนปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ราชการจะต้องเร่งรีบแก้ไข เพื่อส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สูงขึ้น เมื่อราษฎรมีความรู้อะไรขึ้น ปัญหาในด้านอื่น ๆ ก็จะคล่องไฉฉวย

๒. การกำหนดนโยบายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนกลุ่มน้อย

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น รัฐบาลของไทยเราทุกคนทุกสมัยต่างก็มีนโยบายปกครองและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และสอดคล้องกับประเพณีการนับถือศาสนาของราษฎรในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าว คือ พยายามทุกวิถีทางที่จะหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง กระพริบกระเพื่อมต่อความรู้สึกในเรื่อง ลัทธิศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของราษฎร และไถ่ถามสนับสนุนส่งเสริมการนับถือศาสนาอิสลามเท่าเทียมกับศาสนาอื่น ๆ เปิดโอกาสให้ทุกคนเลือกนับถือ

ศาสนาย่างเสรี มีนโยบายให้ประชาชนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนในการ เป็นผู้นำท้องถิ่น ทั้งใหญ่ ปกครองท้องถิ่น เช่น องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด ตำบล สุขาภิบาล เทศบาล เป็นต้น มีนโยบายที่จะให้ชาวไทยมุสลิมได้รับการอบรมศึกษาดี มีความรู้ มาเป็นผู้นำทางการ เมืองและให้ชาวไทยมุสลิมที่มีการ ศึกษาดี มาเป็นพลั้งสร้างสรรคประเทศชาติ และมารับราชการในตำแหน่งสูงและกลับไปปกครองจังหวัดอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน โดยได้ปฏิบัติและให้สิทธิในลักษณะพิเศษหลายประการ ส่วนค่านเสรีภาพในการนับถือ ศาสนานั้น ในกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ให้เสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน และยังสนับสนุนอีก โดยการที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ได้ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานกฎหมายอันเป็นบัญญัติพิธีการฝ่ายศาสนาอิสลาม ไว้ให้ปฏิบัติอย่าง เป็นระเบียบอีก ้วย

แนวนโยบายของทางราชการ ในการที่จะแก้ไขปัญหากลุ่มน้อยนี้ ได้มีความ พยายามที่จะแก้ไข มาตั้งแต่สมัยรัชกาล ที่ ๕ มาจนกระทั่งในปัจจุบันนี้ จึงจะได้พิจารณา กิ่งนี้ คือ.-

๒.๑ พระบรมราโชบายในสมัยรัชกาลที่ ๕

การปกครองในสมัยนี้ รัชกาลที่ ๕ ทรงเลือกการปกครองแบบเก่าที่เรียก ว่า "กินเมือง" มาเป็นรูปการปกครองแบบสมัยใหม่ คือ "มณฑลเทศาภิบาล" ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ได้จัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น โดยให้มีเมืองขึ้นรวม ๑๐ หัวเมือง คือ เมืองนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา และบริเวณ ๗ หัวเมืองไค้แก่ เมือง บัตตานี ยะลา ยะหริ่ง ระแงะ รามันท์ สายบุรี และหนองจิก ตั้งมณฑลอยู่ที่นครศรีธรรม ราช

เมื่อมีการ แยกหัวเมืองแยกทั้ง ๗ รวมเข้าด้วยกันคล้ายมณฑล และได้ พิจารณาถึงความ เป็นมาของหัวเมืองเหล่านี้ว่า เคยเป็นเมืองเดียวกันมาก่อน แต่ได้ถูก แยกออกเป็น ๗ เมือง ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกแก่การปกครอง ต่อมาเมื่อ มีการตั้งหัวเมืองทั้ง ๗ ขึ้น เรียกว่า "บริเวณ" จึงจำเป็นต้องใ้ช้นโยบายให้เหมาะกับ ท้องที่ มีการแก้ไขระเบียบการปกครองให้ติดกับเมืองอื่น ต้องใ้ช้นโยบายผ่อนผันบ้าง จะ

ให้พวกมลายูชาวเมืองรูสึกว่า ไทยลงไปจัดการให้เค็กร่อนกว่าแตกอน โดยถือหลัก ๓ ประการ คือ^{๒๐}

๑) ไม่เปลี่ยนแปลงการ เก็บภาษี แต่ให้เลิกผูกขาด
 ๒) ไม่ควร เลิกศาลโตะกาดี แต่จะแก้ไขให้ เลือกลงพวกอาจารย์ศาสนา อิสลาม ที่คนนับถือมากเป็น "คาโตะยุติธรรม" รวม ๒๐ คน ถ้าคนนับถือศาสนาอิสลาม เป็นความกัน หรือเป็นจำเลยในคดีที่ตองตัดสิน ด้วยกฎหมายทางศาสนา คือ ความชั่ว เมื่อย่าง ๑ ความมรกดอย่าง ๑ ให้ดูความเล็ดอกคาโตะยุติธรรมฝ่ายละคนหนึ่งหรือ หลายคน มานั่งตัดสินชำระในศาลไทย

๓) ไม่ควรให้เจ้าเมืองในเวลานั้นเค็กร่อน จึงให้เบียบ้านาญโดยทั่วถึงกัน ระเบียบที่จัดขึ้นนี้ "จะถือว่าชาวเมืองที่เป็นไทยกับมลายูเสมอกันหมด ผู้ ที่เป็นเจ้าหน้าที่พนักงานปกครองตามระเบียบใหม่ ก็จะได้เลือกแต่ผู้ที่มีความสามารถ จะเป็น ไทยหรือมลายูก็เป็นได้เหมือนกัน ทานพยายามระวังป้องกันมิให้เกิดรังเกียจกันว่า ต่าง ชาติ ต่างศาสนา หรือว่าจะใช้ไทยไปเป็นนายมลายู เป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่ง" และ "เอา ข้าราชการจากจังหวัดอื่นไปเป็นตำแหน่งในบริเวณน้อยที่สุด เล็ดอกหาแต่ผู้ชำนาญการ อัน หาตัวไม่ได้ในท้องถิ่น ถ้าคนในท้องถิ่น ไทยก็ตาม มลายูก็ตาม สามารถจะทำได้แม้จะทำ ไม่ได้ก็ให้เดียด ก็ใช้คนในท้องถิ่น"

ระเบียบที่จัดขึ้นนี้ เรียกว่า "กฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ ๗ หัวเมือง

ร.ก. ๑๒๐"

^{๒๐}กระทรวงมหาดไทย, ประมวลพระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ ๕ ที่เกี่ยวกับ
ภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๑ และ ๒ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วน
 ท้องถิ่น, ๒๕๑๓) หน้า ๔๒๑ - ๔๒๒.

ในกฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ ๗ หัวเมืองนี้ มีสาระที่สำคัญดังนี้ คือ.-

ข้อ ๒๓ กำหนดว่า "บรรดาข้าราชการทั้งปวง ซึ่งรับราชการในบริเวณนี้ ควรหัดพูดภาษาและเขียนหนังสือมลายูทุกคน เพราะฉะนั้นควรกำหนดว่า ถ้าไปรับราชการภายใน ๑ ปี ควรพูดภาษาได้ และถ้าได้รับราชการอยู่ถึง ๓ ปีแล้ว ควรอ่านหนังสือมลายูได้ ถ้ามีฉะนั้นยังมีควรจะได้มีพระราชทานเงินเดือนเพิ่มเติมอีกตรา จนกว่าจะพูดภาษาและอ่านหนังสือได้ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวมาแล้ว"^{๒๑}

ข้อ ๒๔ กำหนดว่า "ถ้าข้าหลวงเทศาภิบาล พร้อมด้วยพระยาเมืองและโต๊ะกาดี เมื่อใดได้สอบแล้ว เห็นว่าข้าราชการคนใด พูดภาษามลายูได้ ให้พร้อมกันเซ็นชื่อออกประกาศนียบัตร ให้ข้าราชการผู้นั้นและหลวงเทศาภิบาลมีอำนาจจะให้เงินหลวงเป็นรางวัลเป็นเงินไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือถ้าสอบอย่างเดียวกัน เห็นว่าเป็นผู้อ่านหนังสือมลายูได้ ก็ให้ประกาศนียบัตรและข้าหลวงเทศาภิบาลมีอำนาจจะให้เงินหลวงเป็นรางวัลได้ไม่เกิน ๕๐๐ บาท"^{๒๒}

ข้อ ๓๒ กำหนดว่า "ให้ใช้พระราชกำหนด กฎหมายทั้งปวงในความอาญาและความแพ่ง แต่ความแพ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม เรื่องนิวเมียกัตติ และเรื่องมรคกัตติ ซึ่งคนนับถือศาสนาอิสลามเป็นทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นจำเลยให้ใช้กฎหมายอิสลามในการพิจารณาและพิพากษา และให้โต๊ะกาดี ซึ่งเป็นผู้รู้ และเป็นที่น่าเชื่อถือในศาสนาอิสลาม เป็นผู้พิพากษาคตามกฎหมายอิสลามนั้น"^{๒๓}

---

^{๒๑} กองประสานราชการ กรมการปกครอง, สิ่งที่น่ารู้เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ เอกสารประกอบการศึกษาภาษามลายูแก่ข้าราชการ จังหวัดชายแดนภาคใต้, (พระนคร : โรงพิมพ์สวนทองดิน, ๒๕๑๒) หน้า ๕๐.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐ - ๕๓.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑ - ๕๒.

ไม่เกิดความรู้สึกว่าคุณก็กั้นแบ่งแยกหรือดูถูกดูหมิ่น แต่ประการใด ช่วยให้การปฏิบัติราชการ หรือการปกครองเป็นไปโดยเรียบร้อย ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรค

ในด้านการศาล ก็มีกรปฏิบัติที่สอดคล้องกับศาสนาและขนบธรรมเนียม ประเพณี โดยในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องครอบครัวหรือมรดก ให้ใช้กฎหมายอิสลามในการพิจารณาและพิพากษาคดี ซึ่งคนที่นับถือศาสนาเป็นทั้งโจทก์และจำเลย หรือเป็นจำเลย มีผู้พิพากษาที่ตามกฎหมายอิสลามเรียกว่า โตะกาดี ซึ่งเป็นผู้รู้และเป็นที่นับถือในศาสนาอิสลามเป็นผู้พิพากษา ตามกฎหมายอิสลามเป็นการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางของศาสนา ซึ่งถือเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันของชาวมุสลิมทุกคน การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้ประชาชนไม่คิดว่า ทางราชการคดี ได้รับความสนใจจากทางราชการ ก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างราชการกับประชาชน เป็นการแก้ไขปัญหามลทินน้อย ได้วิธีหนึ่ง

๒.๒ หลักการประกาศนโยบายของรัชกาลที่ ๖

ในรัชกาลสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ นี้ พระองค์ได้ดำเนินนโยบายการปกครอง เช่นเดียวกับที่รัชกาลที่ ๕ ได้ให้พระบรมราโชบายไว้แล้ว ดังจะได้ยกมากล่าวให้เห็นจากตอนหนึ่งของกระแสพระราชดำรัสของพระองค์ ความว่า

"... อันอิสลามไ้มาเห็นความจริงโดยแน่แท้แห่งพระบรมราโชบายของพระเจ้าแผ่นดินสยาม ตั้งแต่อดีตรัชกาลมาแล้ว ได้มีพระราชหฤทัยที่จะทำนุบำรุงไม่ว่าชนชาติใดภาษาใด และศาสนาใด ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารแล้ว ยอมทรงส่งเคราะห์เสมอหน้ากันหมด ตัวเราผู้เป็นรัชทายาท ก็ไ้ตั้งใจเช่นเดียวกันเสมอ ได้มีน้ำใจไมตรีต่อชนอิสลามไม่ผิดกับชนในศาสนาอื่น บรรดาที่มาอาศัยอยู่ในแผ่นดินสยาม .... อิสลามศาสนิกจงเชื่อว่าเราตั้งใจกระทำกรณียกิจในหน้าที่ผู้อุปถัมภ์เต็มความสามารถของเราแก่ท่านทั้งหลาย ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข

เช่น ที่ท่านได้เคยรับมาแล้ว^{๒๕}

มีพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ วางไว้สำหรับปฏิบัติราชการในมณฑลปัตตานี ที่ ๓๑๗๘ ลงวันที่
๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ ดังนี้ คือ^{๒๖}

ข้อ ๑. ระเบียบการหรือวิธีปฏิบัติราชการอย่างใด เป็นทางให้พลเมืองรู้สึกเห็นไป
ว่าเป็นการเบียดเบียนกษัตริศาสนาอิสลาม ต้องยกเลิกหรือแก้ไขเสียทันที การใดจะจัด
ขึ้นใหม่ต้องอย่าให้ขัดกับมตินิยมของอิสลาม หรือยิ่งทำให้เป็นการอุดหนุนศาสนาพระมะ
หะหมัดใดอีกด้วย

ข้อ ๒. การกะเกณฑ์อย่างใด ๆ ก็ดี การเก็บภาษีอากร หรือภาษีอย่างใด ๆ
ก็ดี เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเทียบกัน ต้องอย่าให้ยิ่งกว่าที่พลเมืองในแคว้นแควนของต่าง
ประเทศ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงติดต่อกันนั้น ต้องเกณฑ์ต้องเสียอยู่เป็นธรรมดา เมื่อพิจารณา
เทียบกันแต่เฉพาะอย่าง ต้องอย่าให้ยิ่งหย่อนกว่ากัน จนถึงเป็นเหตุเสียหายในทาง
ปกครองใด

ข้อ ๓. การกดขี่บังคับ แต่เจ้าพนักงานของรัฐบาล เนื่องแต่การใช้อำนาจ
ในทางที่ผิด มิเป็นธรรมก็ดี เนื่องแต่การหมิ่นหมิ่นดูแคลนพลเมืองชาติแขกโดยฐานะที่เป็น
คนต่างชาตีก็น่าดี เนื่องแต่การหน่วงเหนี่ยวชักช้า ในกิจการตามหน้าที่เป็นเหตุให้ราษฎร
เสียความสะดวกในทางหาเลี้ยงชีพก็ดี ฟังต้องแก้ไขและระมัดระวังมิให้เกิดขึ้น
แล้ว ต้องให้ผู้ทำผิดต้องรับผลตามความผิดโดยยุติธรรม ไม่ใช่สักแต่ว่าจัดการกดขี่
ให้เงียบไปเสีย เพื่อจะได้สงวนศักดิ์ของข้าราชการ

^{๒๕} พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, (พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกฎิกิจ, ๒๔๗๒), หน้า ๑๗๕.

^{๒๖} กองประสานราชการ กรมการปกครอง, เรื่องเดิม, หน้า ๕๔ - ๕๕.

ข้อ ๔. กิจการใด ๆ ทั้งหมด อันเจ้าพนักงานจะต้องไปบังคับแก่ราษฎร
 ต้องระวังอย่าให้ราษฎรต้องชดชองเสียเวลา เสียการในทางหาเลี้ยงชีพของเขาเกิน
 สมควร แม้จะเป็นการจำเป็นโดยระเบียบการก็ดี เจ้าหน้าที่ที่พึงสอดส่องแก้ไขอยู่เสมอ
 เท่าที่สุจริตจะทำได้

๕. ข้าราชการที่จะแต่งตั้งออกไปประจำตำแหน่งในมณฑลปัตตานี พึงเลือกเฟ้น
 แต่คนมีนิสัยซื่อสัตย์ สุจริต สงบเสงี่ยม เยือกเย็น ไม่ใช่สักแต่ว่าส่งไปบรรจุให้เต็มตำแหน่ง
 หรือส่งไปเป็นการลงโทษ เพราะแล้ว

เมื่อจะส่งไปต้องสั่งสอนชี้แจงให้รู้ลักษณะทางการอันจะพึงประพฤติระมัด
 ระวัง โดยหลักที่ไต่กล่าวในข้อ ๑. ข้อ ๓. และข้อ ๔. ข้างบนนี้แล้ว ผู้ใหญ่ในท้องที่
 พึงสอดส่องฝึกฝนอบรมกันต่อ ๆ ไปในคุณธรรมเหล่านั้นเนื่อง ๆ ไม่ใช่แต่คอยให้พลาด
 พลั่งลงไปก่อนแล้วจึงจะวากกล่าวโทษ

ข้อ ๖. เจ้ากระทรวงทั้งหลาย จะจัดการวางระเบียบการอย่างใดขึ้นใหม่
 หรือบังคับการอย่างใดในมณฑลปัตตานี อันจะเป็นหนทางพาดพานถึงทุกช่ของราษฎรก็ควร
 พิจารณาเหตุผลแก้ไขหรือยับยั้ง ถ้าไม่เห็นด้วยว่ามีมูลชดชอง ก็ควรหารือกับกระทรวง
 มหาดไทย แม้ยังไม่ตกลงกันได้ระหว่างกระทรวง ก็พึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลทราบฝ่า
 ละครองธุลีพระบาทขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย

พร้อมกันนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงให้คำอธิบาย
 ประกอบหัวข้อทั้ง ๖ ไว้ดังนี้ คือ^{๒๗}

ก) การที่จะรู้ว่า การปฏิบัติข้อศาสนาหรือลัทธินิยมเพียงไร จำเป็น
 ต่อผู้รับราชการในท้องที่เขานั้น จะต้องศึกษาหาหรือหาความรู้ด้วย เอาใจใส่ให้มาก

กระทรวงมหาดไทยได้พยายามที่จะนำหัวข้ออันเป็นความรู้เบื้องต้นขึ้นไว้เป็นทาง
 ช่วยเหลืออย่างง่ายและกำลังทำอยู่แล้ว ขอให้ใช้ความระมัดระวังประกอบด้วยความพิจารณา

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕ - ๕๗.

เพิ่มเติมต่อความที่ควรจะทำต่อไปด้วย

ตามหลักในข้อ ๑. นี้ อาจใช้ได้ทั้งการที่ปฏิบัติอยู่ หรือที่จะปฏิบัติต่อไปด้วย เช่น การใดแม่จะปฏิบัติอยู่แล้ว ถ้ารู้สึกว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อศาสนาของเขาหรือประชาชนมีความรังเกียจ ในทางที่ไม่ตรงตามลัทธินิยมแล้ว สิ่งใดที่ปฏิบัติจะละเลิกหรือถอนตัวก็ได้ก็ควรงดเสีย ถ้าเกิดแก่หน้าที่ที่ควรรายงานหรือสำแดงเหตุผลไปตามลำดับ เพื่อพิจารณาแก้ไข

ส่วนการต่อไป แม้ทางราชการจะสั่งหรือคิจัดหรือวางระเบียบอย่างไรก็ตาม ถ้าเห็นว่าเป็นข้อขัดข้องถึงที่กล่าวแล้ว ก่อนที่จะกระทำลงไปในเมืองตนควรจะร้องเรียนชี้แจงเหตุผลเสนอความขัดข้องให้ผู้สั่งทราบเป็นลำดับไป

ข้อที่จะทำให้เป็นการอุดหนุนศาสนานั้น อาจทำได้ด้วยสำแดงความช่วยเหลืออุดหนุนอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ผิดคดียทางการ หรืออย่างน้อยก็ควรสำแดงความเลื่อมใสและความเคารพตามควร เสมอ อย่าสำแดงความรังเกียจหรือลบหลู่ขัดขวาง ซึ่งเป็นการมีบังคับ

ข) เรื่องนี้ผู้เป็นหัวหน้าการ ควรจะต้องเอาใจใส่สืบสวนทราบเหตุผลและกิจการในเรื่อง เช่นนี้จากฝ่ายอังกฤษไว้ให้มากที่สุด ที่ควรจะทำได้

ค) ๑. จะทำอะไรต้องทำตามหน้าที่โดยตรงไปตรงมา

๒. อากาที่จะทำ ควรสำแดงด้วยกิริยาอัธยาศัยอ่อนโยน และควรสำแดงด้วยเหตุผลให้แจ่มแจ้งเสมอ

๓. ไม่ควรใช้กิริยาหรือวาจาที่หยามคายหรือถ้อยคำอันเป็นทางแสดง กล่าวคือ การกล่าวคำขู่คุก คุกหมิ่น แม้แต่เฉพาะบุคคลก็ไม่ควรใช้ และสำแดงอย่างยิ่งให้เห็นว่าเป็นพวกเดียวกันชาติเดียวกัน ไม่ควรสำแดงให้เห็นเป็นเขาเป็นเรา

๔. เมื่อประชาชนมีกิจมาเกี่ยวข้อง ให้พยายามสำแดงปราศรัยไปตามสิ่งที่ควรจะช่วยให้สำเร็จไ้รวดเร็ว ก็ควรจะทำให้เห็นว่า ได้ช่วยเหลือโดยพลัน ไม่ควรสำแดงความรังเกียจ หรือเบียดหนายในการที่จะกระทำกิจให้ชักช้า

๕. ควรให้ผู้ใหญ่ในทางการจะเอาใจใส่ให้ตลอดกันทุกชั้นทุกลำดับ

ถ้าปรากฏว่า เจ้าพนักงานผู้ใดกระทำการผิดพลาดอย่างไรที่เกี่ยวกับประชาชน ก็ให้ว่ากล่าวลงโทษให้เห็นผิดถูกปรากฏลงไปตามความแก่โทษานุโทษอย่างเฉียบขาดทันที

ง) ขอนจะตองคอยฟังเสียงคูกิจการเป็นเรื่อง ๆ ไป สิ่งใดถ้าพอจะแก้ไขไปโดยลำพังได้ก็ให้พยายามแก้ไขให้ดีที่สุด ถ้าเกินกว่าอำนาจหน้าที่ควรจะตองร้องเรียนไปตามลำดับชั้น

แต่อย่างไรก็ดี การใช้ความระมัดระวังในข้อนี้ ควรจะนึกให้กว้าง ๆ ถึงการที่เกี่ยวแก่ลัทธิศาสนาประกอบด้วย เช่น วันศุกร์ตามธรรมดาเขาจะตองไปนั่งฟังเทศน์ในสุเหร่า เมื่อจะมีการเรียกร่องบังคัมให้กระทำการใด ๆ แล้ว ถ้าพอจะหลีกเลี่ยงเปลี่ยนวันไปได้ก็ควรละเว้นเสีย หรืออีกอย่างหนึ่ง เช่น ในระหว่างเวลาป่อซอ (ถีบวซ) กิจการบางอย่างที่ควรจะผ่อนผันได้ ก็ควรผ่อนผันให้พอดีพอควรแก่ฤดูกาล ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

จ) เจ้าหน้าที่กระทรวง จะพยายามอย่างที่สุดที่จะระวังหลักการข้อนี้ไว้ แต่ตองอาศัยผู้หลักผู้ใหญ่ในท้องที่ ตองเอาใจใส่ช่วยดูแลช่วยเหลือประกอบด้วย เพราะตามธรรมดาจะเลือกเฟ้นแต่บุคคลที่คุ้นเคยกับท้องที่มาทั้งหมดคงสุดวิสัย ข้อสำคัญการอบรมในท้องที่จะเป็นการช่วยเหลือได้มาก ถ้าผู้หลักผู้ใหญ่เอาใจใส่ระวังกันไว้ก่อนแล้ว ก็เป็นทางรักษาหลักการได้ดี อย่าปล่อยให้ไปตามบุญตามกรรม หรือคิดแก้เมื่อพลาดพลั้งไปแล้วนั้น เป็นอันสละเลิกคิดเช่นนั้นเสีย

ฉ) ขอนเป็นการสำคัญ สำหรับสมุห์เทศาภิบาล ซึ่งผู้รับราชการสนองพระเดชพระคุณอยู่ในท้องที่ต่างพระเนตรพระกรรณ เมื่อได้ทรงไว้วางพระราชหฤทัยมอบภาระความทุกข์สุขของประชาชนพลเมืองไว้ให้ คั้งนั้นการทุกสิ่งทุกอย่างจะตองใช้ความคิดพิจารณาให้ตลอด สิ่งใดทางดำเนินการจะพลาดพลั้ง หรือเป็นทางปฏิบัติขัดต่อหลักรัฐประศาสนโยบายแล้ว ตองสำแดงเหตุผลหรือโต้แย้งให้เป็นกิจลักษณะณะณาน ไม่ควรนิ่งนอนใจ หรือรับปฏิบัติด้วยฝืนความคิดเห็น

และควรเป็นที่เข้าใจว่า ในท้องที่มณฑลปัตตานี ย่อมมีลักษณะผิดแตกต่างกับมณฑลอื่น ๆ บางทีกิจการบางอย่างอาจกระทำได้ด้วยปราศจากความกังวลห่วงใยในท้องที่

นั้น แต่ไม่เป็นตัวอย่างอันดีที่จะกระทำลงไปในท้องที่เช่นนี้ จึงควรพิจารณาเหตุผลลงไป โดยเฉพาะท้องที่อย่างเค็ดเคียว

แต่อย่างไรก็ดี การปฏิบัติสำหรับชนนี้ แม้จะเป็นกิจการต่างกระทรวงกัน ก็ควรบอกปากเสียงให้กระทรวงมหาดไทยทราบไว้ด้วย เพื่อเป็นทางพิจารณาในเมื่อจะมีการเจรจากันในระหว่างกระทรวงต่อไป

จากหลักรัฐประศาสนนโยบาย สำหรับปฏิบัติราชการในมณฑลปัตตานี ตามพระราชหัตถเลขาและคำอธิบาย ประกอบหลักรัฐประศาสนนโยบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ในการปกครอง โดยเฉพาะในมณฑลปัตตานีเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะด้วยเหตุผลที่ไต่ถามมาแล้ว คือ มณฑลปัตตานีนี้ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม มีขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและศาสนา แตกต่างจากประชาชนในภูมิภาคส่วนอื่น พระองค์จึงพยายามหาทางวางระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนตามสภาพชุมชน มิให้ประชาชนต้องเกิดความรู้สึกว่า พวกตนถูกบังคับกดขี่จากทางราชการ ถ้าประชาชนถูกทำให้เกิดความรู้สึกแบบนี้แล้ว ก็จะทำให้เกิดความแตกแยก และรัฐบาลจะประสบความยากลำบากในการปกครองด้วย

๒.๓ การกำหนดนโยบายการปกครองและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในปัจจุบัน

นโยบายการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า พระมหากษัตริย์ของไทย ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชนี้ ทรงเห็นความสำคัญของภูมิภาคส่วนนี้ ได้ทรงวางหลักการปกครองเฉพาะไว้ เรียกว่า กฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ ๗ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐ และหลักรัฐประศาสนนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้ข้าราชการที่จะไปปฏิบัติงานในจังหวัดเหล่านี้ ได้ทำนุบำรุงส่งเสริมความเจริญให้กับท้องถิ่น ให้ความผาสุกแก่ประชาชน ให้ประชาชนในภูมิกษัตริย์นั้นได้ตระหนักถึงความป็นไทยและความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง เช่น คนไทยในภาคอื่น ๆ สำหรับรัฐบาลในยุคปัจจุบันนั้น เพิ่งเห็นความสำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้เพียงชั่วระยะไม่กี่สิบปีมานี้เอง การแก้ไขปัญหาคือต่าง ๆ

จึงไม่อาจจะทำสำเร็จได้ในเวลาอันสั้นได้ ทองอาศัยเวลา ความอดทนและความเสียสละที่สำคัญที่สุด ก็คือ ความซื่อสัตย์สุจริตและตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกหน่วยงาน และทองเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลไปในทางเดียวกันด้วย

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช นอกจากจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ ๗ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐ จักรูปการปกครองให้แตกต่างกับภาคอื่น เพื่อให้กลมกลืนตามสภาพของชาวไทยมุสลิม เพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคความยุ่งยากที่จะเกิดกับชนกลุ่มน้อยที่สูญเสียอำนาจการปกครองและภูมิภาคใหญ่ใฝ่สูงในทางการเมืองแล้ว ในคานการศาล ก็ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล พ.ศ. ๒๔๔๕ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดก ซึ่งอิสลามิกชนเป็นโจทก์และจำเลย ในคานศาสนาโดยที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภกฝ่ายอิสลาม พ.ศ. ๒๔๔๘ เพื่อสงเคราะห์และคุ้มครองอิสลามิกชนในการประกอบศาสนกิจตามความศรัทธา เลื่อมใส และยังมีพระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๔๕๐ ให้ความคุ้มครองสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทุกวันศุกร์ อันได้แก่มัสยิดและสุเหร่าอีกด้วย

เนื่องจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง ๔ จังหวัดนี้ มีพลเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม และมีขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกันกับชาวไทยในภาคอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทางราชการจึงเห็นว่าควรปกครองใน ๔ จังหวัดนี้ จำเป็นที่จะต้องจัดรูปการปกครองเป็นพิเศษ โดยจัดการปกครองให้เข้ารูปและกลมกลืนกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิม คล้ายคลึงกับประเทศใกล้เคียง ตลอดจนการวางหลักการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ปฏิบัติและปฏิบัติตนให้เกิดความสัมพันธ์กับราษฎรชาวไทยมุสลิมโดยใกล้ชิด กระทรวงมหาดไทยจึงได้พิจารณาวางหลักการปกครองเพื่อให้ข้าราชการฝ่ายปกครอง และข้าราชการซึ่งรับราชการอยู่ใน ๔ จังหวัดนี้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติ คือ^{๒๔}

^{๒๔} กองประสานราชการ, กรมการปกครอง, "แนวปฏิบัติสำหรับข้าราชการ"

๑) บรรดาข้าราชการทุกฝ่ายที่รับราชการอยู่ใน ๔ จังหวัดนี้ อาทิ เช่น ข้าราชการคณะกรรมการจังหวัด คณะกรรมการอำเภอ ขอให้เข้าใจว่า ทางราชการได้ส่งท่านไปประจำในท้องที่เหล่านั้น ก็เพื่อจะให้ช่วยบริหารราชการให้สมกับความปรารถนาของรัฐบาลและเจ้ากระทรวงนั้น ๆ นับว่าเป็นผู้ที่ได้รับเกียรติอันสูงที่เจ้ากระทรวงได้เลือกเฟ้น ให้ความไว้วางใจมาบริหารกิจการในท้องที่นี้ เพื่อระงับทุกข์ขบ่ารุงสุขแก่ราษฎรต่างหูต่างตาของรัฐบาล ฉะนั้น ท่านข้าราชการทั้งหลายจะต้องนึกถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของท่านต่อกระทรวง ทบวง กรม และให้พึงระลึกอยู่เสมอว่า ท่านทั้งหลายจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อย่าให้แตกแยกความสามัคคีกันได้ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ก็เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง จึงขอให้พยายามรักษาไว้เป็นอย่างดียิ่ง ท่านมาบริหารราชการอยู่ไกลชายแดนเช่นนี้ ต่างประเทศและราษฎรชาวพื้นเมืองย่อมจะมุ่งมองท่านเป็นตาเดียว ส่วนกิจการในค่านาษฎรนั้น ก็ขอให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ต่อคนไทยด้วยกัน อย่าเข้าใจผิดและถูกเหยียดหยามชาวไทยอิสลาม เห็นว่าเป็นพวกเดียวกัน อยู่ในประเทศไทยด้วยกัน

๒) สิทธิของราษฎรนั้น ขอให้ข้าราชการฝ่ายปกครองทุกตำแหน่งจงพยายามทำความเข้าใจและชี้แจงให้เห็นว่า เราเป็นคนไทยด้วยกัน มีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน เช่น เรามีประเทศไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะแบ่งแยกออกจากกันมิได้ เรามีรัฐธรรมนูญปกครองประเทศอันเดียวกัน เราอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมาย เกี่ยวกับร่างกายและทรัพย์สิน เสมอเหมือนกับพี่น้องชาวไทยทั้งหลาย และเรามีพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะองค์เดียวกัน แต่ถ้าวิจารณาถึงผลในการปกครองอันแท้จริงแล้ว พี่น้องอิสลามใน ๔ จังหวัดนี้ ยังได้รับประโยชน์ในทางกฎหมายดียิ่งกว่าพี่น้องชาวไทยในหัวเมืองอื่น ๆ เสียอีก เช่น ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล พุทธศักราช ๒๔๘๘ และทางรัฐบาลยังได้จัดรูปการปกครองเป็นพิเศษ เหล่านี้เป็นต้น เพราะรัฐบาลพึงเล็งเห็นว่า เป็นสิทธิอันมีบัญญัติตามศาสนา จึงให้สิทธิพิเศษ ส่วนการปกครองนั้นแล้ว ก็ได้ใช้หลักการปกครองในทำนองเมืองขึ้น โดยแบ่งชั้นวรรณะ หรือก็คั่นในเรื่องสิทธิและศาสนา และขนบธรรมเนียม

ประเพณีแต่อย่างใดเลย

๓) ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ข้าราชการทุกคนควรจะต้องถือหลักปฏิบัติโดยให้ทั้งน้ำใจ และให้ได้ทั้งงาน และไม่ควรจะใช้หลักปฏิบัติให้เป็นการกระทบกระเทือนน้ำใจกันหรือใช้สิทธิบีบบังคับ กล่าวคือ

ก. การปฏิบัติหน้าที่ราชการทุกอย่าง ควรทำไปตามหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา โดยถือความสุจริตและเที่ยงธรรมเป็นหลัก

ข. ไม่ควรใช้กิริยาหรือวาทะที่หยาบคายและแสดงหู หรือใช้ถ้อยคำที่ดูถูกเหยียดหยาม ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เช่น เรียกพวกชาวไทยมุสลิมว่า แหก เป็นต้น ทางที่ดีควรจะแสดงให้เขาเห็นว่า เป็นพวกเดียวกัน มีอะไรเป็นเขาเป็นเรา

ค. เมื่อประชาชนติดขัดทั้งในทางราชการก็ดี ในทางส่วนตัวก็ดี ควรจะได้ใช้อาการกิริยาติดต่อด้วยอัธยาศัยอันอ่อนโยน และให้ความสะดวกตามสมควร ตลอดจนช่วยเหลือให้สำเร็จกิจไปด้วยความรวดเร็ว อย่าหน่วงเหนี่ยวหรือแสดงความรังเกียจให้เห็น ตรงกันข้าม ควรแสดงให้เห็นว่า เราช่วยเหลือ

ง. ให้ผู้บังคับบัญชาพยายามเอาใจใส่ดูแลให้ทั่วถึงกันทุกชั้นตำแหน่ง หากปรากฏว่าข้าราชการคนใดใช้สิทธิกดขี่ ข่มเหง หรือใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมแก่ราษฎร ก็ขอให้จัดการลงโทษกันอย่างเด็ดขาด อย่าช่วยเหลือปิดบังเรื่องไว้ เพราะจะเป็นทางนำมาซึ่งความไม่พอใจ และก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้

๔) โดยที่ชาวไทยอิสลามเป็นผู้ที่ถือข้อบังคับของศาสนาเป็นกฎหมายสำหรับปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีไปในตัว ฉะนั้น ในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ควรจะได้ปฏิบัติกรโดยอนุโลมให้เข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณีและลัทธิศาสนาของชาวไทยอิสลาม กล่าวคือ

ก. ในการวางกฎข้อบังคับ หรือวิธีการอย่างใด ซึ่งเป็นทางให้ประชาชนชาวไทยอิสลามรู้สึกเห็นไปว่า เป็นการเบียดเบียนกดขี่ลัทธิศาสนา เป็นการที่ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง ทางที่ดีการวางระเบียบกฎข้อบังคับ หรือวิธีการ ควรจะได้อนุโลมให้เข้ากับ

ขนบธรรมเนียมประเพณี และลัทธิศาสนาของชาวไทยอิสลาม และถ้ายังได้วางระเบียบ และข้อบังคับให้เห็นว่าเป็นการอุดหนุนและส่งเสริมในทางศาสนาด้วยก็จะเป็นการดีมาก

ข. ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ควรจะได้ผ่อนผันให้ทำได้โดยเสรี เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตลอดจนศีลธรรมอันดีของท้องถิ่น เช่น ในการขออนุญาตมาสักตั่ว เพื่อประกอบกรรมทางศาสนา ก็ควรจะได้อำนวยความสะดวกให้ตามระเบียบแบบแผนและกฎหมายที่มีอยู่

ค. ในการกะเกณฑ์ใด ๆ เช่น การเกณฑ์แรงงานก็ดี การเรียกประชุมก็ดี หรือการนัดให้ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ควรจะได้พยายามหลีกเลี่ยงกะการอย่าให้ตรงกับวันสำคัญในการประกอบพิธีทางศาสนา เช่น ไม่ควรกะเกณฑ์แรงในระยะเวลาถือบวชหรือตรงกับวันศุกร์ เป็นต้น

ง. ข้าราชการทุกคน ไม่ควรไปตั้งข้อรังเกียจ หรือบีบบังคับในเรื่องการแต่งกายของชาวไทยอิสลาม ควรจะได้อนุโลมให้เขาแต่งกายได้ตามประเพณีนิยม เพราะการแต่งกายเป็นข้อบังคับและขนบธรรมเนียมที่มีบัญญัติไว้ในลัทธิศาสนาอิสลามด้วย

จ. เพื่อประโยชน์ในทางปกครอง ข้าราชการทุกคนควรจะได้แสดงให้ชาวไทยอิสลามเห็นว่า เรายกย่องและอุดหนุนส่งเสริมในทางศาสนาของเขา เช่นเดียวกับศาสนาอื่น ฉะนั้น ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ควรที่ข้าราชการไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการฝ่ายปกครอง จะได้ไปร่วมในงานตามโอกาสอันควร และในการไปร่วมควรจะได้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามลัทธิศาสนาอิสลาม

๕) โดยที่จังหวัดเหล่านี้ เป็นจังหวัดชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมลายูของอังกฤษ ฉะนั้น การปฏิบัติภารกิจใด ๆ ควรจะได้พิจารณาเทียบเคียงกับท้องถิ่นของต่างประเทศ อย่านให้เป็นเหตุยุ่งหยอนกว่ากันจนเสียผลในทางปกครอง อาทิเช่น ในทางการเศรษฐกิจและการเบี่ยง ควรจะได้ศึกษาหาความรู้ เขาปฏิบัติกันอย่างไร ถ้าหากเห็นว่าปฏิบัติยังไม่เที่ยงธรรม ไม่เที่ยงเขาแล้วก็ให้จัดการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นการเหมาะสมตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ และถ้าเป็นการเกินอำนาจและความสามารถที่จะ

ทำได้ ก็ควรจะได้รายงานให้รัฐบาลพิจารณาคำเนิการต่อไปเท่าที่เห็นสมควร

๖) เนื่องจากจังหวัดทั้ง ๔ เป็นจังหวัดที่จะต้องจัดการปกครองเป็นพิเศษ คั้งกล่าวแล้วข้างต้น ฉะนั้น ในการแต่งตั้งข้าราชการไปประจำ ควรจะได้พิจารณาเลือกเฟ้นเฉพาะข้าราชการที่เหมาะสมไปประจำ และไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะส่งข้าราชการที่ถูกลงโทษ หรือมีความประพฤติไม่ดีไปประจำใน ๔ จังหวัดนี้ ข้าราชการที่เหมาะสมจะไปประจำใน ๔ จังหวัดนี้ ควรได้เลือกจากบุคคลดังต่อไปนี้คือ.-

- ก. ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เคยเสียหายในทางราชการ
- ข. ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดี
- ค. ข้าราชการที่ส่งไปประจำใน ๔ จังหวัด ถ้าได้บุคคลที่รู้ภาษามลายู และภาษาอังกฤษส่งไปก็จะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการมาก
- ง. ต้องเป็นข้าราชการที่เข้าใจชนบทรรมนิยมประเพณีและลัทธิศาสนาของชาวไทยอิสลาม ตลอดจนเข้าใจนโยบายการปกครองของ ๔ จังหวัดนี้ อย่างถูกต้อง หากข้าราชการผู้ใดยังไม่เข้าใจเรื่องเหล่านี้ ควรที่ผู้บังคับบัญชาจะได้ทำการอบรมให้ทราบซึ่งนโยบายการปกครอง และลัทธิศาสนาเสียก่อนแล้วจึงส่งไปปฏิบัติหน้าที่ราชการ

๗) ขอให้ข้าราชการทุกคนที่ทางราชการได้ส่งไปประจำใน ๔ จังหวัดนี้จงระลึกว่าทางราชการและผู้บังคับบัญชาได้เชื่อความสามารถและไว้วางใจท่านจึงได้ส่งไปประจำ ฉะนั้นขอให้ข้าราชการทุกคนพึงปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เหมาะสมและตรงกับความประสงค์ของทางราชการ และสงวนเกียรติศักดิ์ของข้าราชการไว้ อย่าได้ประพฤติหรือทำสิ่งใดให้ชาวไทยอิสลามเหยียดหยามดูหมิ่นดูแคลนได้เป็นอันขาด ตรงกันข้ามควรจะได้วางตัวให้เป็นที่เคารพยำเกรงจะได้ผลทั้งในทางส่วนตัวและทางราชการ

๘) เนื่องจากในดินแดน ๔ จังหวัดนี้ พลเมืองส่วนมากเป็นชาวไทยอิสลามที่พูดภาษามลายูและนับถือศาสนาอิสลาม ฉะนั้น ข้าราชการทุกคนที่รับราชการอยู่ใน ๔

จังหวัดนี้ควรจะได้เรียนรู้ภาษามลายูให้พูดและอ่านเขียนหนังสือภาษามลายูได้ ตลอดจน
เรียนรู้ในเรื่องลัทธิศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีก็จะเป็นประโยชน์ทั้งในทาง
ราชการและส่วนตัว เพราะจะทำให้สะดวกแก่การติดต่อและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน
และในทำนองเดียวกันควรจะได้หาทางส่งเสริมให้ชาวไทยอิสลามได้เรียนรู้หนังสือไทย
ให้ทั่วถึงกันด้วย

๕) การปกครองประชาชนพลเมืองใน ๔ จังหวัดนี้ กระทรวงมหาดไทยมี
ความประสงค์ที่จะให้พนักงานฝ่ายปกครองไร้หลักทำพระคุณให้ เขาเห็นอกเห็นใจมากกว่า
ที่จะใช้หลักพระเดช แต่ไม่ใช่ให้เขาใจผิดคิดว่าอ่อนแอ เกรงกลัวเขา กล่าวคือ ใช้
หลักปกครอง โดยช่วยเหลือเกื้อกูลอำนวยความสะดวกให้เท่าที่จะทำได้เพื่อให้ประชาชน
เกิดความพอใจ และเคารพนับถือ ไม่ควรจะใช้หลักรุนแรงหรือบีบบังคับ ทั้งนี้ เพื่อเป็น
การป้องกันมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้

หลักการปกครองจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลนี้ จะเห็นได้ว่า
ลักษณะสาระสำคัญส่วนใหญ่คล้ายคลึงหรือยึดหลักการตามพระราชหัตถเลขาของพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเน้นถึงการจัดระเบียบราชการว่า ต้องคำนึงถึง
สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และภาษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
เป็นสำคัญ รวมทั้งตัวข้าราชการเองควยก็ต้องปฏิบัติราชการโดยความซื่อสัตย์สุจริต
เห็นอกเห็นใจประชาชน ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ก็เห็นได้อย่างชัดเจนในหลักการปกครอง
นี้แล้ว หลักการปกครองนี้นับว่าเป็นหลักการที่ดีในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคความแตกต่าง
หรือความแตกแยกระหว่างประชาชนกับข้าราชการ ซึ่งเรียกว่าเป็นปัญหาชนกลุ่มน้อยได้
แต่อย่างไรก็ตาม ก็เป็นเพียงหลักการที่ดีเท่านั้น ในทางปฏิบัติและจะทำได้หรือไม่นั้น
ขึ้นอยู่กับตัวข้าราชการเป็นสำคัญ ซึ่งจะได้อธิบายถึงในบทต่อไป

รัฐบาลมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหากลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธี
การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพราะลักษณะของจังหวัด
ชายแดนภาคใต้มีความพิเศษแตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย มีปัญหาทาง
ด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจและขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากปัญหา

ต่าง ๆ เหล่านี้รัฐบาลต้องหาทางแก้ไขแล้วในขณะที่เดียวกันก็มีบุคคลบางกลุ่ม พยายามอาศัย
จุดอ่อนเหล่านี้หาทางให้เกิดความแตกแยกขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ
ชาติอย่างมาก ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในประเทศ ซึ่งวิธีที่ดี
ที่สุดคือการผสมกลมกลืน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติด้วย

สำหรับลักษณะและกระบวนการในการผสมกลมกลืน อาจพิจารณาได้จาก พระ
บรมราชโองบายของพระมหากษัตริย์รัชกาลก่อน ๆ เช่น รัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ ซึ่ง
เป็นระยะที่ได้มีแนวโน้มของการดำเนินการเพื่อการผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมอยู่แล้ว
นอกจากนี้ยังมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับสำหรับชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่
แสดงให้เห็นถึงนโยบายลักษณะ และกระบวนการในการผสมกลมกลืนแอบแฝงอยู่ในระยะ
หลัง ๆ เปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีการดำเนินการ
ผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมอยู่เสมอ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ในระยะหลังที่ได้มีแผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทำนุบำรุงจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มากขึ้น มีการวาง
แผน โครงการ การดำเนินการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม
มากขึ้น ในบางกรณีก็เป็นโครงการแบบที่มุ่งต่อประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด
แต่ในบางกรณีก็มุ่งแก่เฉพาะต่อชาวไทยมุสลิมให้มีทัศนคติที่ดีต่อชาวไทยอื่น ๆ ต่อทาง
ราชการไทยและต่อประเทศไทย การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นไทย รักชาติ
ไทย พูดและใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งให้สามารถอยู่ร่วมกับชาวไทยอื่น ๆ
ได้โดยปกติสุข ไม่คิดแบ่งแยกตนเองออกไปจากการปกครองของไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็น
มาตรการนำไปสู่การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมโดยแท้จริง^{๒๔}

^{๒๔} สงคราม ตีนภิวาล, "การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้" วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ลักษณะในการผสมกลมกลืน ซึ่งรัฐบาลไทยดำเนินต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจแยกพิจารณาได้เป็น ๘ ประการ ดังนี้คือ.-^{๓๐}

๑. ลักษณะในการผสมกลมกลืนของรัฐบาลนั้น ได้ยึดหลักของความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น กล่าวคือ พยายามศึกษาถึงสาเหตุของปัญหา ลักษณะของปัญหา และผลที่จะเกิดขึ้นจากปัญหานั้น ๆ
  ๒. มีลักษณะยืดหยุ่นและผ่อนปรน ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชาวไทยมุสลิม
  ๓. พยายามที่จะกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปูพื้นฐาน เพื่อให้การผสมกลมกลืนประสบผลสำเร็จ หลักเกณฑ์ดังกล่าวอาจจะออกมาในรูปของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งก็ได้
  ๔. มีลักษณะเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง
  ๕. มีลักษณะที่เป็นการเพิ่มพูน และวิวัฒนาการ กล่าวคือ มีการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพิ่มเติมให้ครบถ้วนพอเพียง เพื่อให้การผสมกลมกลืนประสบความสำเร็จ
  ๖. มีลักษณะที่ให้ความสำคัญแก่ชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความสำคัญแก่ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา โต๊ะครู ปอเนาะ ตลอดจนเยาวชนรุ่นใหม่ต่อไป
  ๗. ยกย่องและให้สิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในศาสนาอื่นทุกประการ เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ การศึกษา ศาสนา รวมทั้งสิทธิในทางการเมืองด้วย
- แนวนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันนี้ ยึดหลักการแก้ไขปัญหามวลชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยหลักในการพิจารณาข้างบนนี้

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐ - ๕๑.

๒.๓.๑ นโยบายในการบริหารราชการโดยทั่ว ๆ ไป

เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการปกครองโดยทั่วไป ผู้เขียนจะได้นำนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่ไ้แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งเป็นนโยบายของกรมการปกครองในการบริหารราชการโดยทั่ว ๆ ไป ดังนี้คือ.-^{๓๑}

๒.๓.๑.๑ นโยบายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย

- (๑) กำหนดภารกิจหลักของการอาสารักษาดินแดนให้ชัด
- (๒) จัดสรรอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้พอเพียงตามภารกิจ
- (๓) จัดสรรอัตรากำลังให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน
- (๔) ฝึกอบรมเสริมสมรรถภาพของ อส. ให้คงประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- (๕) สร้างความมั่นใจให้กับประชาชนให้มีความเชื่อใจในภาวะที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและสามารถประกอบสัมมาอาชีพด้วยความสงบ โดยมุ่งในเรื่องดังต่อไปนี้.-
  - ๕.๑ การป้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้าย
  - ๕.๒ การป้องกันภัยธรรมชาติและสาธารณภัย
  - ๕.๓ การแก้ไขการปลุกกระดมทางการเมืองไม่ให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะทาง

^{๓๑}กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, เรื่องเดิม, หน้า ๘ - ๑๑

ชายแดนจังหวัดต่าง ๆ

๕.๔ การแก้ไขปัญหามลพิษและผู้อยู่อาศัย

๑.๖ จัดสรรอิตรากำล้างพร้อมตัวให้การฝึกอบรม เพื่อสนับสนุนการสอบสวนคดีอาญารวมกับฝ่ายตำรวจ

๒.๓.๑.๒ นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาประชาชน

- (๑) ขยายการศึกษาประชาชนภาคบังคับให้ทั่วทุกตำบลภายใน ๔ ปี
- (๒) จัดหาสมุด หนังสือ เครื่องเขียนให้แก่เด็กนักเรียนโดยไม่คิดมูลค่าและจัดหาเครื่องแบบนักเรียนให้สำหรับเด็กยากไร้
- (๓) จัดให้มีแผนงานการคลังทางการศึกษา (เทศบาลและประชาชน) ในระยะ ๔ ปีข้างหน้า

๒.๓.๑.๓ นโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงราชการบริหารส่วนกลาง

- (๑) ปรับปรุงสถานที่ทำงานของราชการบริหารส่วนกลางให้เหมาะสม เพราะเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ สถานที่ทำงานคับแคบและกระจุกกระจายอยู่หลายแห่ง
- (๒) ปรับปรุงระบบการทำงานในส่วนราชการส่วนกลางให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน จะจัดทำให้รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- (๓) ปรับปรุงระบบการทำงานทะเบียนทุกชนิด โดยจะนำระบบการเก็บข้อมูลและสถิติโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน

๒.๓.๑.๔ นโยบายเกี่ยวกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค

- (๑) เร่งรัดและขยายการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการชลประทานราษฎร์
- (๒) ปรับปรุงส่งเสริมฐานะสมรรถภาพและสวัสดิการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ
- (๓) โครงการทางหลวงส่วนท้องถิ่น
  - เร่งขยายการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายการสร้างและพัฒนาเส้นทางขนส่งระดับจังหวัดและชนบท
- (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (จังหวัด, อำเภอ) เป็นศูนย์กลางของการกระจายอำนาจและเป็นหน่วยงานที่สามารถนำบริการของรัฐไปสู่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๒.๓.๑.๕ นโยบายการดำเนินงานด้านอัตรากำลังและการพัฒนาบุคลากร

- (๑) ปรับปรุงและเพิ่มขยายการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปวิธีการปฏิบัติราชการและการบริหารงานบุคคล
- (๒) ในการบรรจุแต่งตั้ง ฯลฯ อาศัยการพิจารณาจากคุณสมบัติที่จัดไว้เหมาะสม
- (๓) จัดระบบเจ้าหน้าที่และลดช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน
- (๔) ปรับปรุงสวัสดิการของข้าราชการชั้นผู้น้อย

- (๕) **ขจัดปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการทุจริตในวงราชการ**
- (๖) **ปรับปรุงงานอำเภอให้ขึ้นตอนต่าง ๆ ลดลงเพื่อสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้โดยสะดวกที่สุด**
- (๗) **เสริมสิทธิสตรีให้มีโอกาสในการพิจารณาบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ**

๒.๓.๑.๖ นโยบายเกี่ยวกับความเกี่ยวของระหว่างราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและราชการบริหารส่วนภูมิภาค

- (๑) **ปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม**
- (๒) **ปรับปรุงในคานงัดการและการบริหารของสำนักงานผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น ให้เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจัง**

๒.๓.๑.๗ นโยบายเกี่ยวกับราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

- (๑) **เริ่มปรับปรุงการปกครองท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ**
- (๒) **เร่งปรับปรุงรายได้ท้องถิ่นและเงินอุดหนุนให้ท้องถิ่นมีอิสระทางการคลังตามความเหมาะสม**
- (๓) **ปรับปรุงและเสริมสร้างพัฒนาทั้งการจัดองค์การและการบริหารงานท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการแก่ประชาชนและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นให้มากที่สุด**
- (๔) **ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงภาวะแวดล้อมให้เป็นไปในทางส่งเสริมคุณภาพแห่งชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น**

- (๕) ปรับปรุงพิจารณาการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่กองการบริหารสวนทองดิน (องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล) อย่างมีกฏมีเกณฑ์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนทุกคน
- (๖) จัดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแห่งชาติ และสำนักเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มีส่วนช่วยส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากนโยบายของรัฐที่ได้กล่าวมาแล้วนี้เป็นแนวทางการดำเนินการเพื่อแก้ไขภาวะความไม่ปกติสุข ทั้งในด้านการเมือง ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดความปกติสุขขึ้น จะเห็นว่า รัฐบาลได้มีนโยบายบริหารราชการที่พยายามแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างทางการบริหารที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง หรือแก้ไขให้ทันสมัยขึ้น สิ่งใดที่ยังขาดอยู่ก็หาทางที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการบริหารราชการของรัฐบาลทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารส่วนกลาง การบริหารส่วนภูมิภาคและการบริหารสวนทองดิน ซึ่งถ้าทางรัฐบาลสามารถปฏิบัติได้ตามแนวนโยบายที่วางไว้แล้ว ก็จะสามารถแก้ไขปัญหของประเทศที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในด้านการปฏิบัติแล้ว มักจะประสบปัญหาอยู่เสมอ ดังที่จะได้กล่าวในบทต่อไป

๒.๓.๒ นโยบายการบริหารส่วนภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 ดังที่กล่าวมาแล้วว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์

เฉพาะตนไม่เหมือนจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ดังนั้นในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคทางรัฐบาลต้องคำนึงถึงสภาพความแตกต่างเหล่านี้ และต้องวางนโยบายให้กลมกลืนตามสภาพของชุมชน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ที่มีอยู่ คือ นโยบายทางด้านการปกครอง และการเมืองนโยบายการรักษาความสงบเรียบร้อย และนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้คือ -

๒.๓.๒.๑ ค่านการปกครองและการเมือง เนื่องด้วยพลเมืองส่วนใหญ่ใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาโดยเคร่งครัด เข้าใจผิดว่าศาสนาเป็นเครื่องกำหนด
ชาติไม่ยอมรับความเป็นไทย ไม่ยอมรับว่าตนมีสิทธิและหน้าที่เหมือนกับคนไทยอื่น ๆ ทำให้
เกิดปัญหาในค่านการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรักชาติบ้านเมือง ประกอบกับมีความ
เคลื่อนไหวทางการเมืองในดินแดนส่วนนี้ โดยพวกนักการเมืองและพวกเชื้อสายเจ้าเก่า ๆ
ที่ต้องสูญเสียอำนาจไป บุคคลเหล่านี้ไม่พอใจและมีปฏิกริยาต่อรัฐบาลเรื่อยมา ไม่ว่า
รัฐบาลจะดำเนินการปกครองหรือพัฒนาในค่านใด ก็มักจะถูกกล่าวหาโจมตีว่า การปกครอง
หรือพัฒนานั้น ๆ ของรัฐบาลไทยนั้นทำลายล้าง เหยียดหยามหรือขัดต่อศาสนาอิสลาม
ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และบุคคลเหล่านี้ยังได้อาศัยความแตกต่าง
ทางค่านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้าง
ปลุกปั่นยุยง โฆษณาชวนเชื่อชักชวนให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้รักชาติมลายู
เช่น กล่าววว่า "ชาวไทยอิสลามนั้นเป็นคนมลายู จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นของคนมลายู
คนมลายูต้องปกครองกันเอง"^{๓๒}

เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ทางราชการจึงมีนโยบายที่มุ่งให้ความเสมอภาค ความเท่า
เทียมกันภายใต้กฎหมายของรัฐ การแก้ปัญหาคำนึงถึงความสอดคล้องกับประเพณีและ
การนับถือศาสนาเป็นสำคัญ พยายามทุกวิถีทางเพื่อหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง การกระทบกระ
เทือนต่อความรู้สึกในเรื่องศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษาก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
ที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ เพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจถึงสิทธิและ
หน้าที่ของพลเมือง ตลอดจนถึงประวัติศาสตร์และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับประเทศชาติบ้าน
เมืองอย่างถูกต้องควย

^{๓๒} กองประสานราชการ, กระทรวงมหาดไทย, สถานภาพ ๔ จังหวัดภาคใต้
(พระนคร: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, ๒๕๐๒), หน้า ๑๑ .

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครองนี้ เป็นปัญหาเรื้อรังที่
 ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน เป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่งในการปกครองจังหวัด ชาย
 แคนภาคใต้ เพราะมีบรรดากลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้แบ่งแยกดินแดน กลุ่มโจรจีนคอมมิว
 นิสต์ต่างก็พยายามแสวงหาความสนับสนุนจากชาวไทยมุสลิม โดยยุยงส่งเสริมให้เกิดความ
 สำนึกในเรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี
 แม้ว่าชาวไทยมุสลิมจะเป็นพวกที่รักสงบ แต่เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ใน
 ในระดับต่ำ ย่อมเป็นการง่ายที่จะชักจูง โดยผู้ที่มีความรู้มากกว่า สิ่งนี้เป็นจุดอ่อนอย่าง
 สำคัญต่อการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับว่า การดำเนินงาน
 ของพวกนี้ได้ผลมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้ชาวไทยมุสลิมมีความเห็นห่างกับสังคมไทยมากขึ้น
 และยิ่งชาวไทยมุสลิมเห็นห่างจากสังคมไทยมากขึ้นเท่าใด ก็จะเป็นปัญหายุ่งยากในทาง
 ปกครองเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวเปรียบเหมือนมะเร็งร้ายแรงที่จะต้องทำการบำบัดรักษา
 อย่างฉับพลัน และอยู่ในความดูแลของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิด^{๓๓}

ดังนั้นในด้านการปกครองจึงได้มีการจัดรูปการปกครองและการพัฒนาเป็นพิเศษ
 เพื่อให้เข้ารูปกลมกลืนและสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและศาสนาของ
 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ โดยทางกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายที่จะสร้างชาว
 ไทยมุสลิมให้เป็นผู้นำท้องถิ่น หรือโซผู้นำท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว เข้ามาส่วนในการปกครอง
 ท้องถิ่นของตนทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับชาติ ดังเช่นในระดับท้องถิ่นได้แต่งตั้ง
 เข้ามาเป็นกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กรรมการพัฒนาตำบล กรรมการการศึกษาของแต่ละ
 โรงเรียน สมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาจังหวัด ในระดับภูมิภาคทางราชการสนับสนุนให้
 ชาวไทยมุสลิมท้องถิ่นได้รับการแต่งตั้งให้เป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดอำเภอ นายอำเภอ

---

^{๓๓}ชัจฉัย บุรุษพัฒน์, ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย, (นครหลวง :
 โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๕), หน้า ๒๖๐ - ๒๖๑.

ปลัดจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหของท้องถิ่นด้วยตนเอง ในระดับชาติ ก็เช่น ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภานิติบัญญัติหรือวุฒิสมาชิก เป็นการสนับสนุนในลักษณะเปิดโอกาสหรือเชื้อเชิญให้มา มีบทบาทมากกว่าการกีดกัน^{๓๔}

ปัจจุบันมีชาวไทยมุสลิมเป็นจำนวนมากที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงในส่วนภูมิภาค เช่น ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ผู้บังคับหมวด ผู้บังคับกองฯ นายแพทย์ประจำโรงพยาบาลต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีชาวไทยมุสลิมได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นข้าราชการระดับสูงตามกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ในตำแหน่งรองปลัดกระทรวง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เป็นต้น ส่วนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ปรากฏว่า ชาวไทยมุสลิมได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในจังหวัดเพื่อเป็นผู้แทนโซลิตีและเสียงในการปกครองประเทศแทนตนเป็นจำนวนมากทุกครั้ง เช่น ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙ นี้ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกจากประชาชน เป็นจำนวนถึง ๔ คน จังหวัดนครราชสีมา ๓ คน คือ นายสิคคิด สารีฟ นายวิระ มโหโรบุตร และนายศิริ อับดุลสาและ จังหวัดปัตตานี ๓ คน คือ นายสุคิน ญูทชนานนท์ นายเคน โต๊ะมีนา และนายสุรพงษ์ ราชมุกดา จังหวัดยะลา ๑ คน คือ นายอุสมาน อุเซ็ง จังหวัดสตูล ๑ คน คือ นายสมศักดิ์ เซ็นคาโอะ^{๓๕}

การที่รัฐบาลได้พยายามจัดนโยบายส่งเสริมชาวไทยมุสลิมให้เป็นผู้นำท้องถิ่น เป็นสิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหานกดูม่นอยชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ซึ่งการจะแก้ไขปัญหานั้น ได้มากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่เข้ามาเป็นผู้นำ ถ้าผู้นำนั้นมีความ

^{๓๔} กองประสานราชการ, กรมการปกครอง, "นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้", เทศาภิบาล, ปีที่ ๖๙ เล่มที่ ๔ (สิงหาคม ๒๕๑๗ หน้า ๔๑๖ - ๔๑๗.

^{๓๕} นิตยสาร, สตรีสาร, ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๒ (๑๘ เมษายน ๒๕๑๙) หน้า ๑๒๖.

หวังดีต่อราษฎรและต่อประเทศ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว ก็จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม ก็จะทำให้เกิดปัญหามากขึ้นอีก ชาวไทยมุสลิมเมื่อใดมีส่วนในการปกครองท้องถิ่นของตน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติแล้ว ก็จะทำให้ตัวเองเป็นตัวแทนของราษฎรในท้องถิ่นหรือภูมิภาคนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบุคคลเหล่านี้ย่อมจะรู้อยู่ถึงปัญหาและความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นของตนอย่างแท้จริง และจะหาทางแก้ไขและสนองความต้องการของราษฎรได้ตรงตามเป้าหมาย นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางที่จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างราษฎรกับรัฐบาลอีกด้วย ทำให้ราษฎรไม่เกิดความรู้สึกห่างเหินกับทางการ เมื่อมีปัญหายุ่งยากเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขได้ทันการหรือความต้องการของประชาชน ราษฎรจะเกิดความรู้สึกวางใจไม่ได้ถูกทอดทิ้ง อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การส่งเสริมชาวไทยมุสลิมให้เป็นผู้นำท้องถิ่นนี้ยังช่วยให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นความสำคัญของตนเอง คือ พวกเขาได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากทางการ ให้ทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาแทน และได้เข้ามามีส่วนในการปกครองประเทศชาติด้วย ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรู้สึกนี้ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อรัฐบาล เกิดความรักชาติไทยมากขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการปกครอง

๒.๓.๒.๒ ในด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของภาคใต้ อยู่ในสภาพที่ล่าช้ามาเป็นเวลานาน ทั้งนี้เพราะรัฐบาลทุกยุค ๆ ได้มุ่งพัฒนาภาคอีสานและภาคเหนือเป็นอย่างมาก ไม่ให้ความสนใจกับการพัฒนาภาคใต้เลย ดังนั้นสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้ทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๔ ขึ้น โดยได้รับมอบหมายจากกบคตของรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๔ นี้จะใช้กำหนดการณ์ในปี ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ โดยจะมุ่งแก้ปัญหาหลักสำคัญ ๆ คือ ปัญหาโครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาของว่างทางเศรษฐกิจและความแตกต่างของรายได้ของประชาชน ปัญหาความเสื่อมโทรม และการใช้ทรัพยากรหลักของชาติ และปัญหาการเพิ่มประชากร

และคนว่างงาน นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะลดความแตกต่างของรายได้ระหว่างภาคต่าง ๆ ระหว่างคนในเมืองกับชนบท และเน้นการกระจายผลของการพัฒนาให้ถึงมือประชาชนมากยิ่งขึ้น^{๓๖}

ในการพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ นี้ แยกต่างไปจากทุกแผนที่เคยใช้กันมา เป็นครั้งแรกที่มีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาคให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับชาติ โดยได้ศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ จากสถานการณ์ในปัจจุบันและสถานการณ์ในอนาคต เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งประเทศอย่างแท้จริง แนวทางในการพัฒนาที่กำหนดไว้ในขณะนี้ได้แก่^{๓๗}

๑. แนวทางในการลดช่องว่างระหว่างรายได้ โดยเน้นเกษตรกรรายน้อย และผู้มีรายได้น้อยในเมือง
๒. คู่มือในการกระจายผลผลิตทางการเกษตร
๓. ประสิทธิภาพการผลิตการเกษตร และระดับราคาสินค้าเกษตร
๔. การเพิ่มประชากร กำจัดก้น และการมีงานทำ ค่าจ้างสวัสดิการแรงงาน
๕. ปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนสาขาเกษตรและอุตสาหกรรม
๖. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและจัดสรรทรัพยากรของชาติ โดยเฉพาะที่ดินป่าไม้ แหล่งประมง และแหล่งแร่
๗. ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างและคู่มือในการขยายอุตสาหกรรม หรือการพัฒนาอุตสาหกรรม
๘. นโยบายกระจายบริการสังคม
๙. นโยบายรัฐวิสาหกิจ
๑๐. โครงการความเจริญในด้านเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ

^{๓๖} หนังสือพิมพ์, "สยามรัฐ" (รายวัน) ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕, หน้า ๑, ๑๖.

^{๓๗} ปิตยสาร สกปรึสาร, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒๖ (๕ ตุลาคม ๒๕๑๔). หน้า ๔ - ๕.

ในด้านการวางแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนใน
 ส่วนภูมิภาคนั้น กระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาของแต่ละจังหวัดขึ้น
 สำหรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เป็นจังหวัดที่ประสบกับปัญหาทาง ๆ มาทั้ง
 ในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจนั้น เกี่ยวกับการที่เศรษฐกิจของ
 ภาคใต้อาศัยฐานแคบและขาดเสถียรภาพ เพราะขึ้นอยู่กับความต้องการและการเคลื่อนไหว
 ของราคายางธรรมชาติและคิงกอก นอกจากนี้ภาคใต้อย่างเป็นภาคที่ผลิตข้าวได้ไม่พอบริโภค
 ต้องนำข้าวมาจากภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น
 มีรายได้ต่ำ เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ของภาคใต้อีกด้วย ปัญหาทางด้านการเมืองก็คือ
 มีโจรก่อการร้ายมาก รวมทั้งการจับคนต่าง ๆ

ดังนั้นคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้จึงได้พิจารณา กำหนดนโยบาย และโครงการ
 เยาว์กพัฒนาภาคใต้ที่สำคัญ ๆ ดังนี้ คือ

๑. เยาว์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตของภาคใต้ ให้กระจายสู่การเกษตรด้าน
 ดิน ๆ นอกเหนือจากยางและการประมงเช่น การเร่งปรับปรุงการปลูกข้าวและมะพร้าว
 ปาล์ม น้ำมัน สวนยาง และการปรับปรุงวิธีการแปรรูปยางแบบ ซึ่งจะได้อัตราค่าที่สูง
๒. ส่งเสริมการจัดตั้งฐานเศรษฐกิจในเขตเมือง เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและ
 บริการทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคใต้
๓. แนวทางการพัฒนาพื้นที่พิเศษในภาคใต้ โดยเฉพาะในเขต ๔ จังหวัดชาย
 แดนภาคใต้ จะได้พิจารณาจัดอันดับความสำคัญตามโครงการปลูกยางแทนเป็นปี เต็ม และ
 โครงการสร้างทางเพิ่มเติมติดคอระหว่างแนวเขตต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการปลูกยางแทน
 นอกจากนี้จะได้พิจารณาเร่งรัดโครงการชลประทานปัตตานี ให้สามารถแก้ไขปัญหาน้ำเพื่อ
 การเกษตรและด้านการประมงก็จะได้พิจารณาช่วยเหลือผู้ประกอบอาชีพการประมงขนาดเล็ก
 และพิจารณาปรับปรุงท่าเทียบเรือ^{๓๘}

^{๓๘}หนังสือพิมพ์, "บ้านเมือง" (รายวัน) ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗.

กองวางแผนภาค สำนักคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอให้เร่งรัดพัฒนาในเขต ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะปัญหาของ ๔ จังหวัดนี้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีหลายด้านในปัจจุบันนี้ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้มีจำนวนประชากรรวมกันประมาณ ๑.๒ ล้านคน คาดว่าอีก ๕ ปีข้างหน้า จะเพิ่มเป็น ๑.๓๕ ล้านคน^{๓๘} ถึงแม้ว่าประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรม แต่รายได้ของเกษตรกรยังคงค่อนข้างต่ำ ส่วนการอุตสาหกรรม การพาณิชย์และการบริการยังขยายตัวช้า เนื่องจากมีความปลอดภัยอันเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การก่อการร้าย การแบ่งแยกดินแดน และการบ่อนทำลายความมั่นคงจากโจรจีนคอมมิวนิสต์ ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาของ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ จะต้องดำเนินมาตรการแก้ไขทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมควบคู่กันไป เฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความกินดีอยู่ดีให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับแนวนโยบายและโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของภาคใต้นี้ ได้ทำขึ้นตามมติของคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งคณะกรรมการนี้มีมติรับหลักการแล้วเมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ โดยกองวางแผนภาคสำนักคณะกรรมการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คู่มือจะเอื้อมได้จากภาคผนวก

ในด้านการคมนาคม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งทางรัฐบาลได้วางนโยบายในการแก้ไขไว้ โดยมีโครงการพัฒนาระบบทางหลวงในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ ๕ ได้วางโครงการพัฒนาระบบทางหลวง โดยเน้นแนวทาง ๒ ประการ คือ^{๔๐}

^{๓๘} หนังสือพิมพ์, "สยามรัฐ" (รายวัน) ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕, หน้า ๑๖.

^{๔๐} กองวางแผนภาค, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แนวนโยบายและโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้, (อัครสำเนาะ) หน้า ๑๖ - ๑๓.

๑. เน้นโครงการทางหลวงชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เร่งการปรับปรุงเส้นทางระหว่างชนบทกับชนบท และชนบทกับเมืองที่อยู่แล้ว ให้มีมาตรฐานและคุณภาพดีขึ้น เพื่อให้ได้ทุกฤดูกาล รวมทั้งเน้นการก่อสร้างทางหลวงชนบทสายใหม่ ๆ เพื่อเชื่อมหมู่บ้านกับทางหลวงแผ่นดินหรือทางหลวงจังหวัด เขตที่สมควรได้รับการพิจารณาคัดเลือกระดับสูง เพื่อการดำเนินงานอย่างรีบด่วน คือ เขต ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้และสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุงและตรัง

๒. เน้นโครงการสร้างทางเพื่อสนับสนุน โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ เพื่อให้โครงการพัฒนาภาคใต้ที่จะดำเนินการได้ก่อให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง ในระยะเวลาที่เร่งรัด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมมาสนับสนุนอย่างสมบูรณ์ ฉะนั้น โครงการดังต่อไปนี้สมควรที่จะได้รับการพิจารณาร่วมกัน คือ

ก. โครงการสร้างเส้นทางเข้าไปสู่เขตใหญ่ ๆ ที่มีโครงการเร่งรัดปลูกยางแทน ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนโครงการเร่งรัดการปลูกยางแทนในเขต ๕ จังหวัด เพื่อที่จะส่งเสริมการค้าเลี้ยงสินค้ายางสู่ตลาดบางใหญ่ ๆ ของภาคใต้ ได้แก่ ตลาดทุ่งสง ภาณุใหญ่ ตรัง และยะลา

ข. โครงการสร้างเส้นทางในเขตเมืองหลัก เพื่อเป็นการสนับสนุนโครงการพัฒนาเมืองหลักและการพัฒนาท่าเรือที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดภูเก็ต เน้นการปรับปรุงเส้นทางระหว่างนิคมอุตสาหกรรมกับเมืองท่าใหญ่ สงขลา การพัฒนาเส้นทางระหว่างสงขลา - หาดใหญ่ การพัฒนาถนนรอบเกาะ และในเขตเมืองภูเก็ต รวมทั้งการปรับปรุงถนนบริเวณท่าเรือ

ค. โครงการสร้างเส้นทางในเขตลุ่มน้ำตาปี เพื่อเป็นการสนับสนุนโครงการชลประทานปัตตานี และส่งเสริมการขนส่งสินค้าในบริเวณจังหวัดยะลา - ปัตตานี

ง. โครงการสร้างถนนชนบทในเขตทะเลสาบ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนพัฒนาการเกษตรอย่างสมบูรณ์แบบ โดยจะมีการวางแผนใช้ที่ดิน การพัฒนาการผลิตการตลาดและการสร้างถนนชนบทใหม่ประสานสอดคล้องซึ่งกันและกันในเขตทะเลสาบ

โครงการสร้างทางชนบท ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการที่จะต้อง
เร่งรัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณรอยต่อของ ๓ จังหวัด คือ อำเภอรามันท์ อำเภอ
สายบุรี และอำเภอศรีเสาะ การสร้างทางชนบทนี้ ใ้แก่^๑

จังหวัดยะลา	๑. อำเภอรามันท์
	๒. อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี	๑. อำเภอยะหริ่ง
	๒. อำเภอมายอ
	๓. อำเภอสายบุรี
	๔. อำเภอไม้แก่น
จังหวัดนราธิวาส	๑. อำเภอบาเจาะ
	๒. อำเภอเมือง
	๓. อำเภอศรีเสาะ
จังหวัดสตูล	๑. อำเภอเมือง

การพิจารณาทางชนบทในเขตดังกล่าวนี้ ควรจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมระบบ
การผลิตและการตลาด มีคำเน้นการสร้างโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปราบปรามด้วย
โครงการอื่น ๆ ที่จะเป็นตัวการเร่งรัดความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม
ของ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕ - ๑๕.

๑. โครงการเร่งรัดการปลูกยางแทน ควรจะให้มีการเร่งรัดการดำเนินงาน ในเขต ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส นอกจากการปลูกยางแทนแล้ว ควรสนับสนุนโครงการ การเพิ่มรายได้ของชาวสวนยางไทยมุสลิมโดยส่งเสริมการปลูกพืชแทน

๒. โครงการพัฒนาระบบชลประทาน การเร่งรัดโครงการปัตตานี จะมีส่วน ช่วยอย่างสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของเขตยะลาและปัตตานี

๓. โครงการพัฒนาการปกครอง เน้นโครงการ ๒ ส่วน คือ

ก. โครงการช่วยเหลือชาวไทยมุสลิม ที่ประกอบอาชีพขนาดเล็ก ซึ่งเป็น กลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดในภาคใต้ โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวประมง เพื่อแก้ ไขปัญหาาร่วมกันทางด้านเทคนิคการประมงและปัญหาเงินทุน

ข. โครงการปรับปรุงท่าเรือและซุคลอกกรองน้ำในจังหวัดสตูล นราธิวาส และปัตตานี ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรประมงของจังหวัดหลุดพ้นจากสภาพที่ลำบากได้

จากแนวนโยบายของรัฐบาลในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการวาง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ แล้ว จะเห็นได้ว่า รัฐบาลมีความต้องการที่จะเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแท้จริง เพื่อให้ราษฎรได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อลดความแตกต่างระหว่างภาคใต้อกับภาคอื่น ๆ ของประเทศ ซึ่ง ในความเป็นจริงแล้วทางจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ ไม่ควรที่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ประชาชนในภาคอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะภาคใต้เป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย แต่ที่ภาคใต้ต้องล้าหลังเช่นนี้ ก็เพราะรัฐบาลได้ ปล่อยให้ละเลยมานาน มุ่งพัฒนาภาคอีสานเท่านั้น เมื่อถึงแผน ๔ จังหวัดภาคใต้เริ่ม แสดงปัญหาต่าง ๆ มากมายขึ้นแล้ว รัฐบาลจึงได้หันมาให้ความสนใจเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหาดูเฉพาะหน้า แล้วจึงมีนโยบายที่ให้ความสนใจอย่างแท้จริงในแผน พัฒนาฉบับที่ ๕ นี้ การแก้ไขปัญหาดูเฉพาะหน้าอย่างถาวร ไม่มีผลพอที่จะเปลี่ยนแปลง สภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นได้ทันทีทันใด การแก้ไขนี้จะต้องมีการวางแผน ให้อนาน เป็นการวางแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดชายแดน ภาคใต้ให้ดีขึ้น

นโยบายของรัฐบาลในการช่วยแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าทำได้ตามโครงการที่วางไว้อย่างแท้จริง ก็จะช่วยยกฐานะของประชาชนได้สูงขึ้น เพราะเมื่อราษฎรได้รับการส่งเสริมในด้านอาชีพประกอบกับมีการคมนาคมที่สะดวก การค้นหาในด้านอื่น ๆ ก็จะตามมา การที่ทางรัฐบาลเอาใจใส่และสนใจกับความเป็นอยู่ของประชาชนในบริเวณ ๔ จังหวัดภาคใต้นี้แล้ว ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าพวกเขาไม่ได้ถูกทอดทิ้ง หรือไม่ได้รับความเสียหายจากรัฐบาล ทักษะที่รัฐบาลก็จะดีขึ้น เมื่อรัฐบาลต้องการความร่วมมือจากประชาชน ก็ย่อมจะไม่มียุทธศาสตร์อะไรช่วยคลอบคลุ้มระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยชาวไทยมุสลิมได้อีกประการหนึ่ง

๒.๓.๒.๓ การศึกษา

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยึดหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของราษฎรในท้องถิ่นเป็นสำคัญ และมีเป้าหมายสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวไทยมุสลิมได้รับการศึกษาสูงขึ้น เพื่อให้เข้าถึงความร่วมในการปกครองและพัฒนาประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งยังช่วยคลอบคลุ้มของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอยู่มากมายลงด้วย

การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีโครงการหลักหลายโครงการ โดยกล่าวถึงการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ว่า มีปัญหาแตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ คือ ประชากรใน ๔ จังหวัดนี้ โดยเฉพาะในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ไม่ตามวิถูปศุภภาษาไทยได้ ประมาณ ๕๐% ซึ่งเป็นอุปสรรคอันสำคัญในการจัดการศึกษาให้ได้อผลหรือมีประสิทธิผลตามที่ต้องการ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ประสบความสำเร็จ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาวิธีการที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ประชาชนได้ศึกษาโดยทั่วถึงกัน

สำหรับการพัฒนาการศึกษาในระยะแรกนั้น ได้มีการเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหามหาในการศึกษา โดยในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๐๐ ได้มีผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารการ

ศึกษาชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาค่าการศึกษาในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้หลายข้อ ได้มีการสำรวจ มีการเขียนรายงานและโครงการเสนอแนะ
ต่อกระทรวงศึกษาธิการ และได้มีการแก้ไขปัญหานั้นในบางอย่าง เช่น

๑. ได้มีการสัมมนาและมีการอบรมครูที่จังหวัดยะลา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ และ
๒๕๕๖ ถึงวิธีการสอนภาษาที่สอง และเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อทดรองให้
ในการสอนภาษาไทยแก่เด็กพูดไทยไม่ได้

๒. ได้มีการมอบหมายให้ครูซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญสถานภาพในการศึกษาในท้องถิ่นนี้
และเป็นผู้บริหารศึกษาในท้องถิ่น ให้แต่งตั้งกรรมการสอนภาษาไทย และภาษามลายูแก่เด็ก
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. ได้มีการเตรียมผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ปัญหาค่าการศึกษา มีการส่งผู้บริหาร
การศึกษาในระดับจังหวัดและระดับภาค ไปดูการบริหารการศึกษา และการแก้ไขปัญห
การสอน ๒ ภาษาในประเทศซึ่งมีปัญหาค่าคล้ายคลึงกันกับประเทศไทย เช่น ประเทศฟิลิปปินส์
มาเลเซีย เกาหลีใต้ และนิวเม็กซิโกในสหรัฐอเมริกา

๔. นักศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อกลับมาก็ได้เตรียมการแก้ไขปัญหาค่าใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำเป็นโครงการเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ

๕. ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ กระทรวงศึกษาธิการได้วางโครงการพัฒนาการศึกษา
แห่งการศึกษาในประเทศไทยออกเป็น ๑๒ ภาค และจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๕ จังหวัด
รวมเข้าอยู่ในภาคการศึกษา ๒ และตั้งศูนย์ภาคการศึกษาที่จังหวัดยะลา ศูนย์พัฒนาการศึกษา
ได้ดำเนินการที่สำคัญ ๆ ไปเป็นลำดับ นโยบายสำคัญของศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาค ๒ คือ
แก้ปัญหาค่าปัจจุบันทางการศึกษา โดยมีหลักใหญ่ในการพัฒนา ดังนี้

ก. ทำการอบรมครูให้รู้จักวิธีการสอนภาษาที่สองหรืออีกนัยหนึ่ง สอน
ภาษาไทยแก่เด็กที่พูดไทยไม่ได้ ยกครูคุณภาพของครู เพิ่มจำนวนครูให้เหมาะสมกับ
จำนวนนักเรียน

ข. ทำการพัฒนาอาคารเรียน และอุปกรณ์การสอน การเรียน

ค. ปรับปรุงหลักสูตรประมวลการสอนแบบเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียน
ในภาคศึกษา ๒

ง. ส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ครู ส่งเสริมความนิยมภาษาไทยและการ
ศึกษาค้นคว้าของเด็กไทยมุสลิม^{๕๓}

ภาคศึกษา ๒ หรือสำนักงานศึกษาธิการเขต ๒ ได้ตระหนักถึงภาระกิจในการ
จัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อให้ชาวไทยมุสลิมอันเป็น
ประชากรส่วนใหญ่ ในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนิยมพูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน
ให้สามารถพูดภาษาไทยได้ สำนึกในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ
และองค์พระประมุข จึงได้มีแนวทางในการปฏิบัติงานดังนี้ คือ. -๕๔

๑. มุ่งปลูกฝังทัศนคติ และทักษะในการใช้ภาษาไทยเนื่องจากประชาชนส่วน
ใหญ่ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประมาณ ๘๐% ไม่นิยมพูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน โดย
นิยมพูดภาษาไทยขอเจ้าใจได้เพียงประมาณ ๓๐% แต่ใช้ภาษามลายูเป็นสื่อในการติดต่อ
แลกเปลี่ยนกัน อันที่จริงส่งเสริมภาษาไทย และการใช้ภาษาไทยให้แพร่หลายออกไปสู่
ประชาชนในภูมิภาคนี้ด้วยการเร่งรัดและปรับปรุงการสอนภาษาไทยแก่เด็กที่เริ่มเรียน
ซึ่งไม่รู้อาษาไทย ให้พูดภาษาไทยได้ก่อนเข้าเรียน และรณรงค์กิจกรรมเท่าที่งบประมาณจะ
อำนวย เพื่อส่งเสริมการอ่าน และการฟังภาษาไทย ด้วยการจัดห้องสมุด นิทรรศการ
หนังสือ และออกอากาศรายการวิทยุโรงเรียน และการศึกษานิตยสาร

๒. ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอิสลาม มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณี แตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่อื่นของประเทศ เขต ๒ จึงมุ่งส่งเสริมการ
ศึกษาค้นคว้าทางศาสนาอิสลามของประชากรเหล่านี้ด้วยการปรับปรุงส่งเสริมและ
สนับสนุนกิจการของโรงเรียนรวมผู้สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

^{๕๓} กองประสานราชการ, กรมการปกครอง, "การศึกษาในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้", อัสसानา หน้า ๒ - ๓

^{๕๔} สำนักงานศึกษาธิการ เขต ๒, สำนักงานศึกษาธิการเขต ๒, อัสसानา
หน้า ๑ - ๓.

๓. ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและห่างไกลความเจริญ ยังยึดมั่นในความเชื่อถือเก่า ๆ ยังขาดความสำนึกในเรื่องความเป็นไทย เขต ๒ จึงมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความสำนึกในเรื่องชาติไทย มีความจงรักภักดีในองค์พระประมุขของชาติ อย่างมั่นคง และมีความสามัคคีกลมเกลียวในระบอบกษัตริย์ที่มีศาสนา ภาษา และความ เป็นอยู่แตกต่างกัน โดยใช้ภาษาและกิจกรรมทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ

ปัญหาอีกประการหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปอเนาะ อันเป็นสถาบันการศึกษาทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม ที่จัดตั้งและทำการสอน โดยโต๊ะครู ไม่มีหลักสูตรกำหนดวิชาเรียน เวลาที่สอน และการจบการศึกษาขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความพอใจของโต๊ะครู นักเรียนบางคนต้องเรียนอยู่ยาวนานถึง ๑๐ ปี หรือนานกว่านั้น การเป็นโต๊ะครูก็ไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่มีมาตรฐาน การเรียนการสอนใช้ภาษาอาหรับ ไม่มีการสอนวิชาสามัญ และวิชาภาษาไทย นักเรียนจึงพูดและใช้ภาษาไทยไม่ได้ ไม่อาจแสวงหาความรู้ และวิทยาการสมัยใหม่ได้อย่างกว้างขวาง และเขารวมของชาวมุสลิมขาดความสำนึกในความเป็นไทย จึงทำให้หน่วยงานราชการของนักการเมืองและบุคคลบางคนที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ออกไปจากกรอบปกครองของประเทศไทย เป็นอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง^{๔๕}

ฉะนั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ โดยพิจารณาปรับปรุงปอเนาะให้เป็นสถานศึกษาศาสนาที่ถึงงาม เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง โดยกำหนดให้มีการส่งเสริมและปรับปรุงปอเนาะเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ปอเนาะมาจากทะเบียน โดยความสมัครใจ ปอเนาะ ได้มาจากทะเบียนก็จะได้รับอุปการะ ทั้งนี้เพื่อจะควบคุม

^{๔๕} ประกิจ ประจวบจันทน์, การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียน รามวโรสอนศาสนาอิสลาม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖ หน้า ๖.

และปรับปรุงปอเนาะให้เป็นสถานศึกษาภาษาที่มีสภาพดีขึ้น มีการแพร่สอนวิชาภาษาไทย และวิชาอื่นเพิ่มมากขึ้นจากการเรียน การสอน โดยเฉพาะวิชาศาสนาแกเดิม ต่อมาทาง ราชการก็มีเป้าหมายที่จะให้ปอเนาะมาอยู่ความควบคุมของทางราชการโดยใกล้ชิดและ รั้งกุมยิ่งขึ้น จึงมีนโยบายที่จะให้มีการแปรสภาพปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษานี้้อยู่ภายใต้การควบคุมของ พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนทั่วไป^{๔๖}

เพื่อที่จะให้นโยบายในการปรับปรุงปอเนาะ ให้เป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนา อิสลามอย่างใดมค คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๐๔ กำหนดห้ามการ จัดตั้งปอเนาะขึ้นมาใหม่ ปอเนาะที่ตั้งอยู่แล้ว ต้องมาจดทะเบียนภายใน ๖ เดือน และ ให้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎรให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา ๑ - ๕ ปี

สำหรับเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ ให้โรงเรียนที่แปรสภาพมาจาก ปอเนาะ ได้มีการสอนวิชาสามัญ เช่นเดียวกับโรงเรียนธรรมดาทั่ว ๆ ไป และมีการ สอนวิชาชีพร่วม ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาในการที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมพูด และใช้ภาษาไทย มีทัศนคติไม่ถูกต้องต่อรัฐบาล และถูกยุยงปลุกปั่นจากฝ่ายตรงข้ามนั้น การดำเนินการในเรื่องนี้ จะยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังมีโรงเรียนราษฎร สอนศาสนาอิสลามอีกประมาณร้อยละ ๔๔.๖ ที่สอนแต่วิชาศาสนา ภาษาอาหรับและภาษา มลายูแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้โรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามที่ขออนุญาตสอน วิชาศาสนาอิสลาม วิชาสามัญและวิชาที่ควบคู่กันไปด้วยนั้นก็ยังไม่มีปัญหาในเรื่องคุณภาพ การจัดการศึกษามาตรฐานการเรียนการสอนอีกมาก

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดโครงการปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียน ราษฎรสอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๘ ขึ้นอีก โดย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา โรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษาและการจัดดำเนินการ กิจการที่ดีขึ้น เมื่อกำหนดระยะเวลาการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการให้

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ง - จ.

ป้อนาเยแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามให้เสร็จสิ้นลงแล้ว นำหนัก
การดำเนินงานในชั้นนี้จึงอยู่ที่การปรับปรุงวิธีการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุน
ส่งเสริมให้มีการแทรกสอนวิชาสามัญ และวิชาชีพใหม่มากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้
กำหนดแผนปฏิบัติงานการปรับปรุงโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามเป็นรายปี โดย
กำหนดโครงการและการดำเนินงานปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม
ทั้งในด้านการประชุม การสัมมนา การอบรมและการตรวจนิเทศการศึกษาของโรงเรียน
ราษฎรสอนศาสนาอิสลาม และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโรงเรียนราษฎร
สอนศาสนาอิสลาม เพื่อพิจารณาตักตวงการวางแผนปรับปรุงและกำหนดวิธีดำเนินการ
ปรับปรุงโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับ
อนุมัติจากคณะปฏิวัติ ให้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖
กระทรวงศึกษาธิการก็ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโรงเรียน
ราษฎรสอนศาสนาอิสลามขึ้นใหม่ คณะกรรมการปรับปรุงโรงเรียนราษฎรสอนศาสนา
อิสลามได้กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม
หลายประการ^{๕๗}

แม้ว่าทางรัฐบาลจะได้มีการส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาให้พัฒนามากขึ้นเพื่อ
แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขึ้นแล้วก็ตาม ปรากฏว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ เพราะ
การศึกษายังไม่ช่วยให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ภาษาไทยได้ ช่องว่าง
ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนยังมีอยู่

๑. โครงการเปิดสอนชั้นเด็กเล็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาเด็กไทยมุสลิมที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ใช้ภาษา
ไทยและใช้ภาษาไทยเป็นประจำ เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษา
และเรียนต่อในชั้นสูง ๆ ใ้ต่อไปและพยายามเปิดสอนชั้นเด็กเล็กให้ทั่วทุกโรงเรียน ภายใน
ปี ๒๕๑๔

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๘.

๒. โครงการปรับปรุงโรงเรียนประชาบาลให้เป็นโรงเรียนชุมชน

ได้จัดสรรเงินงบประมาณให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อสนับสนุนส่งเสริมองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาการศึกษา ทั้งในด้านจัดสร้างอาคารเรียน จัดอุปกรณ์การสอน

ลักษณะของโรงเรียนชุมชน เป็นโรงเรียนเพื่อประชาชนทุกเพศทุกวัย ซึ่งมีอายุตั้งแต่เด็กในวัยเรียนเท่านั้น แลยังสอนรวมถึงผู้ใหญ่และยอมให้ประชาชนเข้ามารับบริการทางการศึกษา และให้บริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนเมื่ออยู่ใกล้ด้วย เพราะถือว่าชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นจะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยโรงเรียนพยายามนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ในการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชนนั้นใช้วิธีการตามระบอบประชาธิปไตย^{๔๘}

๓. โครงการทุนการศึกษาระดับฝึกหัดครูของนักเรียนไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบและอนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการให้ทุนการศึกษาระดับฝึกหัดครูแก่นักเรียนไทยมุสลิม โดยส่งไปเรียนในสถานศึกษาฝึกหัดครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดโครงการทุนการศึกษาระดับฝึกหัดครูของนักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมนักเรียนไทยมุสลิมเหล่านี้ ได้มีโอกาสศึกษาในระดับฝึกหัดครู เพื่อเตรียมมาทำการสอนในโรงเรียนของจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนไทยมุสลิมได้เห็นและรู้จักประเทศไทยได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และได้มีโอกาสพบปะ และอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นมากยิ่งขึ้น ช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันดีกว่าเดิม ทั้งนี้ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับทุนไว้ด้วย^{๔๙}

^{๔๘} สงคราม ชันถิยาภ, เรื่องเกม, หน้า ๑๒๕.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

๔. โครงการจัดการศึกษา ผู้ไทย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมประชาชนที่มีอายุอยู่ในวัยทำงาน (๑๕ - ๔๕ ปี) ให้รู้หนังสือ และให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ การเสริมธุรกิจ การอนามัย และการวางแผนครอบครัว ตลอดจนการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อประเทศตามระบอบประชาธิปไตย โดยการแบ่งการศึกษาผู้ใหญ่ออกเป็น ประเภท คือ .-

ก) ประเภทที่จัดเป็นชั้นเรียน มีการจัดการศึกษาขั้นมูลฐาน (ระดับประถม) และการศึกษาขั้นสืบเนื่อง (ระดับมัธยมและอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตรระยะสั้น ตามความต้องการของท้องถิ่น)

ข) ประเภทนอกชั้นเรียน มีการจัดห้องสมุดประชาชนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดเคลื่อนที่ หน่วยการศึกษา ประชาชน หน่วยโสตทัศนศึกษา รายการวิทยุ และหนังสือพิมพ์ สำหรับชาวชนบท^{๕๐}

๕. โครงการจัดตั้งโทรทัศน์สาธารณะในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทัศนคติแก่ชาวไทยมุสลิม ในรัฐสิกขานิก ในความเป็นไทย มีความรู้ซึ่งรับผิชอบร่วมกัน จะแตกต่างกันก็เพียงศาสนาเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความรู้และช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สูงขึ้น ให้ชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาค้นคว้าของการเรียนภาษาไทย และเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาวไทยมุสลิมกับข้าราชการในส่วนภูมิภาค เป็นการต่อต้านการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์และขบวนการแบ่งแยกดินแดน ทั้งเป็นการป้องกันมิให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตกตกลเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงกันข้ามอีกด้วย^{๕๑}

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๘.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๘.

จากที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ เป็นนโยบายของทางรัฐบาลเพื่อส่งเสริมปรับปรุงการ
 ศึกษาด้านการศึกษารวมด้วยโครงการต่าง ๆ ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการกวดขัน
 ศึกษานอกระบบ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับ
 สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา และยังมีโครงการส่งเสริมให้ประชาชน
 ทั่ว ๆ ไป ไม่จำเป็นว่า เด็ก ๆ เท่านั้นที่จะศึกษาได้ แม้แต่ผู้ใหญ่หรือผู้ที่ป้ออาชีวะแล้ว ก็
 สามารถจะเข้ารับการศึกษาตามที่กล่าวมาแล้วได้ นอกจากการปรับปรุงการศึกษา หรือ
 จัดโครงการการศึกษาตามที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขึ้น
 ระหว่างปี ๒๕๐๕ - ๒๕๐๘ รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณผูกพันงบประมาณปีละ ๖๐ ล้าน
 บาทเรื่อยมาจนบัดนี้ เนื่องจากรัฐบาลประสงค์ที่จะกระจายความรุ่งเรืองทางด้านการศึกษา
 ไปสู่ภูมิภาค และเห็นว่าจังหวัดปัตตานีเป็นศูนย์กลางของการศึกษา เพื่อเปิดโอกาส
 ให้เยาวชนในภูมิภาคนี้มีโอกาสได้ศึกษาระดับมัธยมศึกษาเดียวกับเยาวชนภาคอื่น ๆ จึงได้จัดตั้ง
 ศูนย์มหาวิทยาลัยขึ้นที่ตำบลรูสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี และได้กระจายคณะ
 ทั่ว ๆ ไป ไปสู่จังหวัดใกล้เคียง เช่น สงขลา เป็นต้น ในขั้นแรกได้จัดตั้งศูนย์มหาวิทยาลัย
 ขึ้นที่จังหวัดปัตตานีเปิดสอนคณะศึกษาศาสตร์ และได้ตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่อำเภอหาด
 ใหญ่ จังหวัดสงขลา พร้อมกับได้เพิ่มคณะแพทยศาสตร์ในปีต่อมา

๒.๓.๒.๔ ศาสนา รัฐบาลมีหลักการให้ความเสมอภาคในการ
 นับถือศาสนาทุกศาสนา โดยเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม
 รัฐบาลได้ให้ความสนับสนุนคุ้มครองอิสลามิกชนในการนับถือศาสนา และการประกอบ
 ศาสนกิจตามศรัทธา สมกับเป็นพลเมืองของประเทศไทย

โดยเหตุที่ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่สำคัญ และมีประชาชนที่นับถือศาสนา
 อิสลามเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายศาสนา
 อิสลาม พ.ศ. ๒๔๘๘ เพื่อสงเคราะห์และคุ้มครองอิสลามิกชนให้ประกอบศาสนกิจตาม
 ศรัทธา สมกับที่เป็นประชาชนของประเทศไทย และได้มีการแก้ไขโดยพระราชกฤษฎีกาว่า
 ด้วยศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๖

โดยกฎหมายฉบับนี้ พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจที่จะทรงแต่งตั้งจุฬาราชมนตรี เพื่อให้คำปรึกษาแก่กรมการศาสนา ในกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม และให้มีเงินอุดหนุนฐานะจุฬาราชมนตรีตามสมควร และให้อำนาจกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งสถานศึกษา เรียกว่า "อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย" เพื่ออิสลามิกชนจะได้อีกศึกษาและรับการอบรมในทางศาสนา ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยนี้ มีสิทธิที่รับเลือกเพื่อรับพระราชทานเงินทุนส่งไปเข้าศาสนาจารย์ที่ ณ นครเมกกะ ตามจำนวนที่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดขึ้นเป็นคราว ๆ

นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดให้มี "คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย" ขึ้น มีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแก่กระทรวงศึกษา และกระทรวงมหาดไทยในกิจการที่เกี่ยวแก่ศาสนาอิสลาม

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยจุฬาราชมนตรีเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งเป็นอิสลามศาสนิก มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ นาย แต่งตั้งและถอดถอนโดยพระบรมราชโองการ ตามคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

จังหวัดใดมีประชาชนนับถือศาสนาอิสลามจำนวนมากพอสมควร กระทรวงมหาดไทยก็จะจัดให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแก่คณะกรรมการจังหวัด ในกิจการที่เกี่ยวแก่ศาสนาอิสลามในจังหวัดนั้น ประกอบด้วยประธานกรรมการ ซึ่งเป็นอิสลามศาสนิก มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ นาย แต่งตั้งและถอดถอนโดยกระทรวงมหาดไทย จังหวัดใดไม่มีกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่แทน

นอกจากนี้ ยังให้อำนาจกรรมการอิสลามประจำจังหวัด จัดให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำสุเหร่า หรือมัสยิด ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัด โดยให้

โต๊ะอิหม่ามเป็นประธาน^{๕๒}

นโยบายของรัฐบาลที่จะสนับสนุนการนับถือศาสนาอิสลาม นั้นยังมีอีกมากมายหลายอย่าง เช่น

๑. พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากประเทศไทย มีราษฎรที่นับถือศาสนาอิสลามโดยทั่วไป โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ ราษฎรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม จึงตรากฎหมายให้จัดตั้งมัสยิดไว้เป็นสถานที่สำหรับทำพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ในวันศุกร์ตามปกติ โดยให้อิหม่าม กอเต็บ มุหัลลัน เป็นผู้ออกจกทะเบียนมัสยิด มีคณะกรรมการมัสยิด ไม่น้อยกว่า ๗ นาย เป็นผู้บริหารและจัดการในกิจการและทรัพย์สินมัสยิด

๒. พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล พ.ศ. ๒๕๔๕ กล่าวคือ วางหลักการให้สิทธิชาวไทยมุสลิม ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วย มรดก กรอบครัว นามยังกับแทนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ และ ๖ ในกรณีชาวไทยมุสลิมเป็นทั้ง โจทก์ และจำเลย เป็นผู้เสนอกำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทต่อศาล โดยกำหนดให้มีคณะโต๊ะยุคิธรรม ๒ นาย ประจำศาลจังหวัด เป็นที่ปรึกษาคานศาสนา พิจารณาพิพาทมารวมกับผู้พิพากษา

๓. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้มีการแปลพระคัมภีร์อัลกุรอาน ตั้งแต่ตอนที่ ๑ ถึงตอนที่ ๓๐ โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท สมทบกับงบประมาณแผ่นดินอีก ๔๕๐,๗๐๐ บาท โดยมอบให้จุฬาราชมนตรีร่วมกับกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการจัดแปลเป็นภาษาไทย เพื่อมอบให้ผู้นำศาสนาอิสลาม กามมัสยิดและสถาบันการศึกษาของมุสลิมทั่วประเทศ

---

^{๕๒}พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๔" ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๒๖ (๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๖๕ ตอนที่ ๗๗, (๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๕),

๕. รัฐบาลไทย ได้ให้เงินอุดหนุนในการก่อสร้างมัสยิดกลาง ให้ชาวไทยมุสลิม
ในเขตภาค ที่จังหวัดปัตตานี และขณะนี้ได้จัดเงินงบประมาณเพื่อสร้างมัสยิดกลางขึ้นอีก
ที่จังหวัดยะลา นราธิวาส และสตูล ก็ได้ให้เงินอุดหนุนบูรณะศาสนสถานและกิจการ
ศาสนาอิสลามปีละประมาณ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท เงินอุดหนุนกรมการกลางอิสลามแห่ง
ประเทศไทย ปีละ ๓๐,๐๐๐.๐๐ บาท

จัดให้บุคลากรนอกไปบรรยายหลักศาสนาอิสลามพร้อมกับคณะกรรมการ
กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เกือบไปเขียนเขียนแสดงธรรมแก่ชาวไทยมุสลิม ทุก
ปี ปีละ ๒ ครั้ง โดยกระทรวงมหาดไทยออกค่าใช้จ่ายให้ พร้อมกับอำนวยความสะดวก
ทุกประการ

๖. ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย พิจารณาคัดเลือกผู้เป็นผู้
พระคัมภีร์อัลกุรอาน ชาย ทูตึง (กอร์บี และกอร์บีอะ) เป็นผู้แทนประเทศไทยไปแข่ง
ชันการอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน ระหว่างประเทศ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
ทุก ๆ ปี โดยรัฐบาลไทยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายดังกล่าว

๗. ในการเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ เมืองเมกกะแต่ละปี ทางรัฐบาล
ไทยได้จัดแพทย์ไทยมุสลิม ไปตรวจรักษาโรคบนเรือ และในระหว่างที่อยู่ในนครเมกกะ
ก็ได้ให้ทุนเป็นค่าค่าโดยสารเรือ และค่าเช่าที่พักกับชาวไทยมุสลิมที่เดินทางไปประกอบ
ศาสนกิจปีละ ๑๐ ทุน

การที่ทางรัฐบาลให้ความสนใจในตัวบุคคลผู้ที่มีดีต่อศาสนาอิสลาม เป็นอย่าง
มาก โดยเห็นได้จากการมีการออกพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วย การดำเนินปฏิญญาอิสลาม
พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติกัมมิฮ์อิสลามและการช่วยเหลือส่งเสริมทางด้านศาสนาด้วย
วิธีการต่าง ๆ นั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้อิสลามิกชนได้ประกอบศาสนกิจตาม
ศรัทธาของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีผลทำให้ชาวไทยมุสลิมเห็นความหวังดีของรัฐบาล
และรู้สึกได้ว่า รัฐบาลให้ความสนับสนุนพวกตน ไม่ได้คิดจะกดขี่ข่มเหงพวกที่ไม่ได้ถือพุทธ
ศาสนาทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ช่วยแก้ปัญหาความแตก
ต่างในการนับถือศาสนาได้เป็นอย่างดี

๒.๓.๒.๕ การสวัสดิการ ทางราชการได้ขยายและสร้างโรงพยาบาลในทุกจังหวัดและบางอำเภอ และศูนย์อนามัยทั่วทุกตำบล และกำหนดเป้าหมายนโยบายไว้ว่า

๑. ให้แพทย์ และพยาบาลทุกคน ตลอดจนพนักงานทุกคนศึกษาหลักศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติตนไม่ขัดกับหลักศาสนา

๒. ให้นายแพทย์ พยาบาล และพนักงานในโรงพยาบาลและศูนย์ทุกศูนย์ใน ๔ จังหวัด ให้บริการแก่ราษฎรให้ดีที่สุด เพื่อรับใช้ประชาชน

๓. ให้ทางโรงพยาบาลและศูนย์ทุกแห่งจัดอาหาร ภาชนะที่ใช้เป็นสัดส่วนต่างหาก ไม่ให้ใช้ปะปนกัน และจัดให้มีผู้ปรุง ผู้เตรียม และผู้จัดเป็นชาวไทยมุสลิม

๔. ให้โรงพยาบาลและศูนย์ทุกแห่งในจังหวัดทั้ง ๔ จังหวัด จัดสถานที่ประกอบศาสนกิจ (ละหมาด) สำหรับชาวไทยมุสลิม ไว้ในโรงพยาบาลด้วย

๕. การจัดหิ้งพระพุทธรูป ให้จัดไว้เฉพาะที่สำนักงานเท่านั้น นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มีศูนย์สงเคราะห์คนชราภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดยะลา โดยให้ชาวไทยมุสลิมที่แก่ชรา ไม่มีบุตรหลานเลี้ยงดู ชาคที่พึ่งพิง ให้เข้ามาอยู่ในศูนย์ได้ โดยทางศูนย์จะจัดที่พักไว้เฉพาะของชาวไทยมุสลิม มีผู้ปรุงอาหารเป็นชาวไทยมุสลิมประจำศูนย์ นอกจากนั้นทางศูนย์ได้จัดสถานที่ประกอบศาสนกิจไว้ให้ด้วย^{๕๓}

จากนโยบายค่าสวัสดิการนี้ แสดงว่ารัฐบาลได้ให้ความสนใจกับชาวไทยมุสลิมมาก พยายามทุกวิถีทางที่จะไม่ให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น ระหว่างสถานที่ราชการกับประชาชน โดยเล็งเห็นว่า การที่จะให้ประชาชนได้ใช้สถานที่ราชการ เช่น โรงพยาบาลหรือศูนย์อนามัย ได้อย่างเต็มที่มีนั้น ต้องมีวิธีการสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและคำสอนของเขาเท่านั้นด้วย โดยให้ราชการทั้งหลาย ได้ศึกษาหลักศาสนาและขนบ

^{๕๓} กองประสานราชการ, กระทรวงมหาดไทย, เรื่องเดิม, หน้า ๘๒๑ -

กรรมเขียนประเพณีของท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ปฏิบัติกันโดยถูกต้อง ไม่เป็นการดูถูก หรือดูหมิ่น
ประชาชนใด เมื่อทางราชการตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ ก็ย่อมจะได้รับความเชื่อถือ
และมีประชาชนมาใช้บริการมาก ก่อให้เกิดความรู้สึกในหมู่ประชาชนว่า ทางราชการ
เห็นความสำคัญของชาวไทยมุสลิม ให้ความเอาใจใส่อย่างแท้จริง เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วย
ลดความแตกแยกระหว่างประชาชนกับราชการได้

๒.๓.๒.๖ นโยบายด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย รัฐบาลยัง

ไม่เปลี่ยนนโยบายในการปราบปรามโจรผู้ร้ายที่รบกวนพว ที่สำคัญคือไม่เปลี่ยนนโยบายในการปราบ
ปรามที่แน่นอน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายอยู่เรื่อยๆ เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล ก็เห็น
ได้จากในสมัยที่จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ทางราชการได้กระทำการปราบปรามโจรผู้ร้ายด้วยวิธีการรุนแรงและ
เด็ดขาด การใช้วิธีนี้ในการปราบปรามทำให้กลุ่มโจรทั้งหลายแตกฉานกันไป โดย
เพราะกลุ่มโจรเปาะสุวาแมติซา จนถึงกับมีการติดต่อเขาหา พันเอกณรงค์ กิตติขจร
ทำให้การปราบปรามโจรกลุ่มนี้เบาบางลง เนื่องจากอ้างว่า กำลังอยู่ในระหว่างการ
เจรจามอบตัว^{๕๔} จนเมื่อเกิดเหตุการณ์ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นายกรัฐมนตรีลาออก
พันเอกณรงค์ กิตติขจรขึ้นอำนาจ ก็ปรากฏว่า ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เกิดกลุ่ม
โจรกบฏต่าง ๆ ขึ้นอีกมากมาย รวมทั้งมีการส่งอาวุธตามชุมโจรกบฏใหญ่ ๆ ด้วย

จนกระทั่งถึงรัฐบาลของ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ สดงามการทางภาคใต้รุนแรง
มากขึ้น เพราะมีทั้งโจรจีนคอมมิวนิสต์ ขบวนการโจรก่อการร้ายแมงแคคคินแดน และ
โจรผู้ร้ายธรรมดา ทำการรบกวนประชาชนจนไม่เป็นอันทำมาหากิน ประกอบกับในระยะ
นั้น ตำรวจไม่สามารถใช้ความสามารถเด็ดขาดในการปราบปรามโจรผู้ร้ายได้ อันเนื่อง
มาจากเหตุการณ์ในวันมหาวิปโยค ดังนั้น นายสัญญา ธรรมศักดิ์ จึงได้แต่งตั้ง พล.ต.
สัณฑ์ จิตรปฎิมา ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ เป็นหัวหน้าคณะเจ้าหน้าที่ โดยให้มี
หน้าที่รับผิดชอบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในประเทศ โดยรับนโยบายจากรัฐบาล

^{๕๔} หนังสือพิมพ์, "บ้านเมือง" รายงาน, ๒ ตุลาคม ๒๕๑๘.

มาแก่เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการส่งกำลังตำรวจ ทหาร
เข้าควบคุมประชาชนในเขตพื้นที่ซึ่งอยู่ในภาวะอันตราย และสนับสนุนการปราบปราม
อันลงจริงจัง ทำให้กลุ่มโจรต่าง ๆ ต้องแตกแยกกันไปเป็นอันมาก และไม่กล้าออกปฏิบัติ
การคุกคามประชาชน โจรบางกลุ่มก็ถูกปราบปรามและทำลายจนราบคาบ บางกลุ่มก็มี
การเข้ามาขอตัวกับทางราชการ

ต่อมาในปี ๒๕๑๘ ได้มีการเปลี่ยนรัฐบาลมาเป็นชุดของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช
ในขณะนี้ การปราบปรามโจรภาคใต้ก็เปลี่ยนจากวิธีการปราบปรามอย่างเด็ดขาดมาเป็น
วิธีการปราบปราม โดยมีการติดอกกุมโจรต่าง ๆ ให้เข้ามาขอตัว เช่น กลุ่มโจร
เปาะสู วาแมธิชา และพวก โดยคิดว่าจะทำให้สถานการณ์ทางภาคใต้ดีขึ้น แต่ความเป็น
จริงกลับปรากฏว่า ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีโจรเกิดขึ้นอย่างชุกชุม เพราะใน
ขณะเดียวกันนั้น ได้มีการเสนอให้ยกเลิกการแต่งตั้ง พล.ต. สันต์ จิตรปฎิมา ผู้อำนวยการ
การปราบปรามเสีย และตั้งศูนย์ปราบปรามโจรผู้ร้ายสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นแทน

เนื่องจากปัญหาโจรผู้ร้ายในชายแดนภาคใต้ ยังมีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก รัฐบาล
ในสมัย ม.ร.ว.ก็กฤทธิ ปราโมช จึงได้ตั้ง กองอำนวยการรักษาความสงบในจังหวัด
ตามแดนภาคใต้ขึ้น โดยมี พล.โท สันต์ จิตรปฎิมา เป็นผู้อำนวยการรักษาความสงบใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับคณะกรรมการรักษาความสงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งยังคงปฏิบัติ
หน้าที่ ในด้านการปราบปราม มาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยมี แม่ทัพภาคที่ ๔ เป็นผู้อำนวยการ
รักษาความปลอดภัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยตำแหน่ง

จากที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า รัฐบาลยังไม่มึนโยบายในการปราบปราม
โจรผู้ร้ายที่แน่นอน ประกอบกับการจับกุมที่ไม่รัดกุมพอ เพราะรัฐบาลยังแยกไม่ออกว่า
ใครเป็นโจรธรรมดา หรือใครเป็นโจรแบ่งแยกดินแดน ทำให้ต้องทำการปราบปราม
กลุ่ม ๆ ไป รัฐบาลแต่ละชุดต่างก็มีนโยบายในการปราบปรามของตน บางชุดก็ใช้วิธี
ปราบปรามอย่างรุนแรง บางชุดก็ใช้วิธีปลดหรือปราม ทำให้เกิดอภิสัทธีขึ้นในหมู่โจร
ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนอยู่เสมอ ซึ่งเป็นนโยบายที่ไม่ได้ผล อยากรู้ก็ตาม แม้จะใช้วิธีการ

ปรามปรามอย่างเด็ดขาดก็ยังเกิดปัญหาความไม่สงบขึ้นเสมอ ๆ โดยเห็นได้จากการลง
ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์

ดังนั้น ในการปรามปรามโจรผู้ร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลควรจะได้
มีนโยบายที่แน่นอน ในการปรามปราม ประกอบด้วยกำเนิการด้านพัฒนาและปฏิบัติการ
ทางจิตวิทยาควบคู่กันไปด้วย งานด้านการปรามปรามและการพัฒนาจะต้องประสานกัน
เพราะการพัฒนาขึ้น จะช่วยสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นนั้น ๆ ยากที่โจรผู้ร้ายจะเข้า
มาแต่อิทธิพลได้ แต่ในปัจจุบันนี้ การปรามปรามและการพัฒนายังไม่บรรลุผลจริงจัง
ความไม่สงบสุขจึงยังมีอยู่เสมอ

๓. สรุป

จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นจังหวัดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากจังหวัดในภาคอื่น ๆ
ของประเทศไทย เนื่องจากประชาชนส่วนมากในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนา
อิสลาม มีภาษา วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกับคนไทยในภาคอื่น จึงต้อง
ประสบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งต่างก็เป็นปัญหาที่เรื้อรังที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลา
นานแล้ว และในการแก้ไขปัญหาค่านี้ทางรัฐบาลก็ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน การจะแก้
ไขให้สำเร็จในระยะเวลาสั้น ๆ นั้นไม่อาจทำได้ เพราะปัญหาค่านี้เป็นปัญหาในทาง
เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การปกครอง รวมทั้งปัญหาความไม่สงบด้วย

นโยบายในการแก้ไขปัญหาชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีมาตั้งแต่
สมัยรัชกาล ที่ ๕ แล้ว โดยพระองค์ทรงเล็งเห็นว่า ประชาชนในบริเวณ ๗ หัวเมือง
นั้นเป็นชนที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากคนไทยในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ และเมื่อมี
คนไทยจากส่วนกลางไปทำหน้าที่ปกครอง จึงจำเป็นจะต้องมีนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ
เป็นพิเศษ เพื่อลดความแตกต่าง หรือความขัดแย้งที่มีอยู่แล้วหรือที่จะมีขึ้นในท้องถิ่น มีการ
ให้ความคุ้มครองทั้งในด้านการปกครองและการศาลด้วย

ในสมัยรัชกาล ที่ ๖ ก็เช่นกัน พระองค์ได้ดำเนินนโยบายการปกครองเช่น
เดียวกับรัชกาลที่ ๕ โดยทรงมีพระราชหัตถเลขาวางไว้สำหรับปฏิบัติราชการในมณฑล

บัตกานี้ เพื่อเป็นหลักปฏิบัติสำหรับข้าราชการปกครอง

ส่วนในปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสนใจกับดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เสมอมา แม้ว่าจะเพิ่งให้ความสนใจอย่างแท้จริงเมื่อไม่นานมานี้เอง รัฐบาลได้วางนโยบายเพื่อส่งเสริมความเจริญในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ตลอดจนนโยบายในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ และขจัดความขัดแย้งหรือความแตกแยก ไม่เข้าใจกันระหว่างข้าราชการกับประชาชน โดยรัฐบาลได้ทุ่มเททรัพยากรทั้งหลาย เช่น กำลังความคิด กำลังคน กำลังงบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ นโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาชนกลุ่มน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน อาจสรุปได้ คือ -

๓.๑ นโยบายด้านการปกครองและการเมือง มีการจัดรูปการปกครองให้กลมกลืนและสอดคล้องกับท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและศาสนาของจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ และยังสนับสนุนให้ชาวไทยมุสลิมเข้ารับราชการเป็นพิเศษ แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่ได้มีความต้องการที่จะกดขี่ชนเผ่าชาวไทยมุสลิมให้ทำอะไรก็ตามที่รัฐบาลต้องการ โดยไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ชาวไทยมุสลิมได้เข้ามามีส่วนในการปกครองประเทศ หรือการปกครองในท้องถิ่นของชนไม่มีการกีดกัน

๓.๒ ในด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลก็ได้วางแผนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาในค่านี้อยู่เฉพาะ เพราะปัญหาคานเศรษฐกิจเป็นปัญหาพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดปัญหาคานอื่น ๆ ด้วย รัฐบาลได้ให้ความสนใจมาก มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

๓.๓ ในด้านการศึกษา รัฐบาลให้ความสำคัญการศึกษามาก เพราะการศึกษาก็คือสิ่งที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น สามารถรู้และเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ขึ้น ความรู้ความเชื่อเก่า ๆ ในทางที่ไม่ถูกต้องนั้นก็จะได้รับการแก้ไข

เมื่อประชาชนมีความรู้ มีการศึกษาคึกคัก ก็จะไขความรู้นี้มาสร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง รัฐบาลได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาให้ดีขึ้น มีการส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้ความรู้ทางด้านศาสนาที่ถูกต้อง และในขณะเดียวกันก็สอนวิชาสามัญให้แก่ประชาชนด้วย

๓.๔ ด้านการศึกษา ประชาชนชาวไทยมุสลิมสามารถดำเนินชีวิตตามบทบัญญัติแห่งศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐบาล เช่น มีการตราพระราชบัญญัติมีสยิดอิสลาม หรือ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยศาสนูปถัมภ์ฝ่ายอิสลาม เป็นต้น

๓.๕ ด้านสวัสดิการ มีการสร้างโรงพยาบาลในทุกจังหวัดและบางอำเภอและศูนย์อนามัยทั่วทุกตำบล โดยมีการเข้าถึงตัวบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านนี้ มีการอบรมแพทย์ พยาบาลให้เข้าใจถึงขนบธรรมเนียมประเพณีสองท้องถิ่น ตลอดจนหลักศาสนาและวิถีการงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน

๓.๖ ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย รัฐบาลแต่ละยุคสมัยต่างก็มีนโยบายในการปราบปรามของตนเอง บางยุคก็ใช้วิธีการปราบปรามขั้นรุนแรง บางยุคก็ใช้วิธีการแบบปรามหรือปล่อย ซึ่งเป็นนโยบายที่ไม่แน่นอน ทำให้การปราบปรามไม่ได้อดอย่างแท้จริง ทำให้เจ้าหน้าที่เสียกำลังใจ และประชาชนก็ไม่เห็นผลงานของทางเจ้าหน้าที่โจรผู้ร้ายจึงยังปฏิบัติการณ์รุนแรงอยู่เสมอ ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ต่างก็มีเจตนาดีที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้หมดไป แต่การที่จะแก้ไขนี้ ไม่ใช่อยู่ที่เจตนาหรือนโยบายที่ถือวางเฉย ต้องขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายด้วย